

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

XII^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

LIX заседание, сжбота, 18 януарий 1903 г.

(Открито отъ г. подпрѣдседателя Д-ръ А. Ходжевъ, въ 3 ч. слѣдъ пладнѣ.)

Прѣдседателствуващъ Д-ръ А. Ходжевъ: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Умолява се г. секретарьтъ да прочете поименния списъкъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Д. Филовъ: (Прочита поименния списъкъ. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Н. Абаджиевъ, Т. Балабановъ, Д. Благоевъ, А. Блажевъ, А. Буровъ, Г. Василевъ, Д. Вълчевъ, М. Георгиевъ, И. Гешовъ, Д-ръ Н. Геннадиевъ, К. Досевъ, Г. Згуревъ, К. Калчовъ, А. Каназирски, П. Каравеловъ, И. Карастояновъ, Г. Пеневъ, Д. Петковъ, С. Пиневъ, Ю. Теодоровъ, Н. Узуновъ, П. Чаушовъ, Т. Шинковъ.)

Прѣдседателствуващъ Д-ръ А. Ходжевъ: Отъ 188 души народни прѣдставители отсъствуватъ 23. Има закониятъ съставъ — заседание то продължава.

С. Арсениевъ: Азъ искамъ да отправя едно питане къмъ правителството, което се състои въ слѣдующето. Единъ отъ народнитѣ прѣдставители, а именно г. Бени Кръстевъ, въ качеството си кметъ прѣзъ 1895 г. на Пиргоската община, е злоупотребилъ 1.580 л. и затуй е било заведено дѣло прѣдъ Русенския окръженъ съдъ, който го е осъдилъ на 3 мѣсеца затворъ. Недоволенъ отъ туй, апелиралъ прѣдъ Русенския апелативенъ съдъ и послѣдниятъ потвърдилъ присѣдата на Русенския окръженъ съдъ, а именно потвърдилъ присѣдата, съ която той е осъденъ на 3 мѣсеца затворъ. Недоволенъ и отъ туй, той касиралъ и завчера на 16 того Върховниятъ Касаціоненъ Съдъ е произнесълъ своята резолюция, съ която е потвърдилъ рѣшението на Русенския апелативенъ съдъ въ смисълъ, както казахъ, че г. Кръстевъ е осъденъ на 3 мѣсеца тъм-

ниченъ затворъ. Пита се, съвмѣстима ли е длъжността на единъ народенъ прѣдставитель и прѣстѣпничеството и трѣбваше ли правителството, респективно Министърътъ на Правосъдието, да го търпи тукъ, ако има нахалността да дойде да прѣдставлява българския народъ? Понеже това не е направено досега, азъ считамъ, че се налага въ обязаностъ на всѣки народенъ прѣдставитель да протестира високо, че прѣстѣпниците могатъ да прѣдставляватъ българския народъ. Питамъ, ако той дойде тукъ, не вмѣнява ли се въ обязаностъ на г. Министра на Правосъдието да му каже да си излѣзе? Като правя туй питане и като чуя мнѣнието на г. Министра на Правосъдието, запазвамъ си думата и, ако бѣда недоволенъ, ще направя интерпелация.

Министъръ Х. Тодоровъ: Народното Събрание официално свѣдѣние по този въпросъ нѣма, нали? Щомъ има, то не е толкова работа на Министра на Правосъдието, колкото на бюрото на Народното Събрание. На ще се види и какви послѣдствия има отъ това наказание и слѣдъ това то само или Народното Събрание . . .

С. Арсениевъ: А докато го турятъ въ затвора да получава дневни ли? Може ли да стои като народенъ прѣдставитель?

Министъръ Х. Тодоровъ: Вие можете да направите или прѣдложение, или интерпелация, която ще се сключи съ една резолюция. Засега това мога да Ви отговоря.

С. Арсениевъ: Нѣма г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, но макаръ и тѣй, азъ считамъ,

че билъ тукъ той или не, неговитѣ колеги ще му прѣдадатъ моето питане. Както се научихъ, назначенъ е за членъ въ Медицинския съвѣтъ Д-ръ Павловичъ, извѣстенъ, както знаете, на мнозина като човѣкъ, който даде лъжливи медицински освидѣтелствования за покойния Тюфекчиевъ, убитъ въ затворитѣ на тогавашното правителство. Той е сжщиятъ Павловичъ, който издаде такива свидѣтелства, че Тюфекчиевъ е умрѣлъ отъ охтика. Сега, за честита на сегашната прогресивно-либерална партия и правителство, е назначенъ отъново на такава висока длъжностъ. Питамъ, вѣрно ли е това и, ако е вѣрно, то не може освѣнъ да характеризира самото правителство.

Министъръ М. Сарафовъ: Ще съобща на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи и той ще Ви даде отговоръ.

Министъръ Д. К. Поповъ: Г-нъ Мирски, Варненскиятъ народенъ прѣдставителъ, ми е направилъ вчера едно питане, на което азъ съжалявамъ, че не бѣхъ тукъ, да отговоря веднага. Касае се за два безплатни билета издадени до Бѣлѣво отъ повѣреното ми министерство. На г. Мирски имамъ да отговоря слѣдующето. Вѣрно е, че съмъ издалъ тѣзи два безплатни билета, но не по причини, които подхвърли в. „Народни Права“, отдѣто г. Мирски черпи материалъ за своето питане, нито пъкъ по мотиви, които подозира г. Мирски по тая работа. Азъ издадохъ два безплатни билета на руския подданикъ Владимировъ, човѣкъ познатъ на мене отдавна, като народенъ пѣвецъ и артистъ, който се връщаше отъ Бѣлградъ, дѣто се билъ спрѣлъ и изгубилъ една голѣма сума пари, спечелени въ Критъ и Черна-Гора, дѣто билъ въ време на свадбата на черногорския князь Мирко. Този човѣкъ е изпадналъ до такава степенъ, че нѣмаше пари да отиде до Пловдивъ, дѣто мислѣше, че ще има работа. Международно мълчеливо одѣлжение се прави отъ всички администрации на желѣзницитѣ, да се даватъ на изпаднали хора артисти, художници, литератури билети за безплатно пътуване, за да могатъ да си намѣрятъ работа. Напослѣдъкъ, рускитѣ желѣзници бѣха издали на 20 наши артисти безплатни билети, които артисти допътуваха до границата и на които азъ издадохъ 10 безплатни билета отъ Варна догукъ. Въ настоящата минута, може би, най-малко единъ българинъ пътува отъ Петербургъ до Москва и отъ Москва до Иркутскъ, и обратно. Азъ самъ въ Руско-турската война попаднахъ въ Триестъ, отдѣто по прѣпорѣжката на единъ влиятеленъ русинъ бѣхъ прѣпорѣженъ на австрийската желѣзнопътна администрация и съ троица души дойдохме безплатно до Загребъ. Слѣдователно, тѣзи одѣлжения, както казахъ, се правятъ. Този Владимировъ ми бѣше прѣпорѣженъ отъ едно видно лице, иностранецъ, и азъ му дадохъ два билета до Бѣлѣво. Г-нъ Мирски намѣрва, че съмъ далъ билети на двѣ шансонетки,

съ едната отъ които съмъ се познавалъ отъ моето емигрантство. Азъ познавамъ не една, а много дами и много хора, тѣй щото не е г. Мирски, който ще ми дири смѣтка за тѣзи познанства и за това, какво правя, нито пъкъ мисля да повѣря на г. Мирски да ми издава безплатнитѣ билети въ Министерството. Когато Народното Събрание се натовари съ обязаността да издава тѣзи безплатни билети, тогава е свършено другъ въпросъ. Могатъ да обвиняватъ г. Владимировъ че е пѣлъ въ нѣкой кафе-шантанъ. Прѣвратна е сждбата на хората и възможно е да отиде единъ артистъ да пѣе и въ кафе-шантанъ. Но не виждаме ли, че вчерашни министри днесъ сж на скамейката на подсѣдимитѣ? Може утрѣ и насъ тази участъ да постигне, но въ всѣки случай туй нѣма да бѣде за безплатнитѣ билети, които съмъ издалъ по този поводъ. За неудоволствието на г. Мирски азъ ще продължавамъ по свое усмотрѣние, когато се касае за художникъ, артистъ или литераторъ изпадналъ, да издавамъ билетъ за безплатно пътуване по българскитѣ държавни желѣзници.

К. Мирски: Азъ не съмъ билъ разбранъ отъ г. Министра на Обществениятъ Сгради. Ако той бѣше тогазъ тукъ, щѣше да види какъ съмъ направилъ питането си. Той отговори, но отговори непълно. Тамъ се касаеше за дадени билети отъ втора класа на двѣ личности.

Министъръ Д. К. Поповъ: Владимировъ и неговата жена. Трета класа съмъ издалъ билети.

Е. Начевъ: Азъ имамъ да направя едно питане, или по-добрѣ едно съобщение на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, но понеже го нѣма, а пъкъ работата е неотлагаема, ще моля г. Министъръ-Прѣседателя да му съобщи това съобщение. Въ Царибродската околия отъ 1—2 недѣли се е повила болестта „тифузъ“ въ голѣмъ размѣръ. Досега тамъ има да сж заболѣли 162 души. И миналата година тази епидемия пакъ се появи и Санитарната дирекция прати Д-ръ Чавова, който цѣлъ мѣсецъ стоя тамъ и помагаше на болнитѣ. Прочее, ще помоля г. Министра да се разпореда да изпрати единъ докторъ въ Царибродско на помощъ на болнитѣ. (И. Бобековъ: Водата имъ е лоша.)

Сега, едно питане ще направя къмъ г. Министра на Обществениятъ Сгради, Пѣтищата и Съобщенията, питане, което по-рано се направи отъ г. Каранешева. Г-нъ Каранешевъ запитваше г. Министра на Обществениятъ Сгради, доколкото азъ разбрахъ, че нѣкои чиновници отъ Министерството на Обществениятъ Сгради сж дадени подъ сждъ и искаше тѣхното отстранение. Г-нъ Министърътъ на Обществениятъ Сгради и досега не е отговорилъ. Азъ ще го моля да отговори, като какъ стои въ сжщностъ този въпросъ. Ако има дадени чиновници подъ сждъ и трѣбва да се отстранятъ, да съобщи

защо не сж отстранени, или въобще какъ стои въпросътъ.

Министъръ Д. К. Поповъ: Ако не съмъ отговорилъ на това питане, то е защото не съмъ намѣрилъ врѣме и защото често отсъствувахъ отъ тукъ, когато се започва засѣданието. Доколкото зная, това дѣло е въ рѣцѣтъ на съдебната властъ и азъ не искамъ ни най-малко да се бъркамъ въ нейнитѣ дѣла. Но г. Емануилъ Начевъ криво разбира работата. Чиновникътъ въ министерството сж дали заявление за възбуждане прѣслѣждане срѣщу в. „Прѣпорецъ“, а не обратното. (М. Такевъ: Сега обратното излизе.) Както и да е, азъ не съмъ се интересувалъ съ това дѣло и не искамъ да питамъ, защото ще кажатъ министърътъ се бърка въ съдебното слѣдствие.

А. Каранешевъ: Азъ имамъ да отправя едно питане къмъ г. Министра на Народното Просвѣщение. Понеже той отсъствува и ще трѣбва да се събератъ свѣдѣния, ще помоля нѣкой отъ неговитѣ колеги да му го съобщатъ, толкова повече че тукъ е бившиятъ Министъръ на Просвѣщението, който трѣбваше да изпълни тая работа по-рано... (Не се чува.)

Питането ми се състои въ слѣдующето. Въ Горна-Орѣховица градскиятъ кметъ е затворилъ на 5 того вечерното училище, открито отъ околийското учителско дружество. Мотивитѣ за закриването сж слѣдующитѣ: че нѣкой отъ г. г. прѣподавателитѣ се отклонили отъ своитѣ прѣподавания. Обаче, моитѣ свѣдѣния говорятъ, че той кметъ почти не е отишълъ никой пътъ въ това училище, макаръ и да брой то 200 души редовни ученици и 200 души слушатели. Въ закона за народното просвѣщение...

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Каранешевъ! Азъ ще Ви моля да бждете тъй добъръ да направите питането си.

А. Каранешевъ: Ами че това не е ли питане? Какъ искате Вие, да мълча ли и да правя питане?—Искамъ да кажа, че законътъ за народното просвѣщение настрѣчава откриването на вечерни училища, а не запрѣщава, обаче въ чл. 47 отъ сжщия законъ е казано: „Програмитѣ на вечернитѣ и недѣлни училища се изработватъ, споредъ нуждитѣ на разнитѣ мѣста, отъ Министерството на Просвѣщението.“ Нѣма да чета другитѣ членове. Кметътъ, като се е силавалъ на тоя членъ, понеже не сж му били по угодата нѣкои учители, защото били социалисти — азъ не съмъ социалистъ и не ги защищавамъ, но въ всѣки случай, когато отиватъ да прѣподаватъ своитѣ прѣдмети, не трѣбва да прѣподаватъ, а по-скоро трѣбва да ги махнете отъ училищата, ако сж толкова лоши, — за туй той съ писмо отъ 24 декемврий миналата 1902 г. пише на прѣседателя на учителското дружество, че училището се закрива, ако учителитѣ ще се отклоняватъ

отъ прѣподаванията, отъ тѣхнитѣ прѣдмети. Учителството му е отговорило много на мѣсто, че той нѣма какво да се мѣси, че тѣ знаятъ своитѣ обязанности, а сжщо и разпореждането направено отъ министерството, и му сж казали, че той е направилъ прѣстѣпление като закрива училището. За да запази себе си, съ писмо отъ 8 януарий 1903 г., № 106, кметътъ пише на прѣседателя: „Съобщавамъ Ви, г-нъ прѣседателю, че докато програмата на вечерното недѣлно училище не бжде изработена отъ Министерството на Народното Просвѣщение, откриването на такова въ града нѣма да се позволи.“ Г-нъ кметътъ е отишълъ и по-нататкъ. Когато групата на социалиститѣ въ тоя градъ е искала да отвори частно училище, той е запрѣтилъ отварянето и на такова училище. Даже и работническо училище сж искали да отворятъ, но той не е искалъ да се съгласи, когато подобно училище, както казва г. Габровски, е имало и тукъ въ столицата. Съ заявление отъ 6 януарий ученицитѣ отъ това училище, на брой 27 и 24 слушатели, сж протестирали прѣдъ г. Министра на Просвѣщението и сж искали да се отвори туй училище. Азъ говорихъ частно на г. Министра на Народното Просвѣщение, за да не правя питане, и той обѣща, че ще направи разпореждане, обаче днесъ получихъ нѣколко писма отъ гражданитѣ, въ които тѣ се възмущаватъ и казватъ, че не е отворено още. Освѣнъ това заявление, самото учителско дружество е дало мотивирано писмо до г. министра, като му е разправило какъ е работата, и го е молило да отвори училището, обаче и донесъ още не е отворено. Азъ питамъ г. министра, какви разпореждания е направилъ той за откриването на това вечерно училище, или ако не е направилъ досега нѣщо, ще ли да направи и какъ той разбира чл. 47? Досега имало ли е изработена нѣкоя програма за тѣзи училища, защото сжществуватъ отъ нѣколко години, толкова повече че бившиятъ Министъръ на Просвѣщението е тукъ и азъ мисля, че и въ негово врѣме е имало такива училища и програми не сж се изисквали, а е имало само нѣкои опжтвания. Затова азъ питамъ пакъ г. министра, какво разпореждане е направилъ и, ако не е направилъ, не ще ли да направи да се удовлетворятъ гражданитѣ, които сж възмутени, които даже не сж социалисти и които прѣдпочитатъ да слушатъ въ вечерното училище, намѣсто да отиватъ въ кафенетата?

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже г. Министърътъ на Народното Просвѣщение отсъствува, ще му се съобщи Вашето питане.

Ан. Коновъ: Г-нъ Министърътъ на Обществениѣ Стради ми длѣжи единъ отговоръ на питането, което му направихъ на 15 ноемврий миналата година по случай едно нарушение на закона за пжтищата, направено отъ прѣдставителитѣ на техническата властъ, както въ Раховската, тъй и въ

Софийската, и въ Плевенската, и въ Търновската околии.

Министър Д. К. Поповъ: Въ понеделникъ ще Ви отговоря, защото ще бъде малко по-дълъжъкъ отговорътъ ми.

Я. Забуновъ: Имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Финанситъ. Имамъ свѣдѣния, че въ Плевенската околия една голѣма частъ отъ унищожениятъ отъ филоксерата лозя още не сж освободени отъ поземеленъ налогъ и продължаватъ да плащатъ и досега още, като обложени съ поземеленъ налогъ лозя. И такива има отъ 3—4 години. Азъ ще моля г. министра да бъде тъй добъръ, ако не знае тоя въпросъ, да се справи и да направи разпореждане да се освободятъ чакъ по-скоро тия лозя отъ поземелния налогъ, защото хората не могатъ да плащатъ 6—7 л. на декаръ, когато тия лозя или сж запустѣли, или се оратъ като ниви, на които поземелниятъ налогъ не надминава 1 л.

Имамъ едно второ питане да отправя къмъ г. Министра на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията. Миналата година го запитахъ, какъ стои въпросътъ съ ония мѣста, които сж вземени за минаването на желѣзнопътните линии, и защо не се плаща. Отговори ми се тогава, че прѣписката е у г. министра и той ще нареди да се изплати. Днеска получихъ отъ Плевенъ едно писмо съ дълъгъ списъкъ, дѣто се упоменава, че отъ четири години насамъ не се е плащало, и, не смотра на това, за тия мѣста сж плащали поземеленъ налогъ. Та бихъ молилъ г. Министра на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията, да се изплатятъ по-скоро тия суми, а така сжщо бихъ молилъ и г. Министра на Финанситъ да разпорежи чрезъ финансовитъ власти, щото да се освободятъ тия хора отъ плащането поземеленъ налогъ.

Министър Д. К. Поповъ: Ще отговоря на г. Забунова, че тази работа не е така лесна, както той си въображава. Работитъ слѣдватъ; отчуждаването на земитъ въ Търновския окръгъ е вече привършено и азъ съмъ утвърдилъ протокола. Трѣбва вече да е започнало и изплащането. Сумата възлиза на 230.000 л., но за всѣко мѣсто и за всѣко отдѣлно лице между комисията ставатъ дълги разисквания, така щото работата не е тъй лесна. И когато инженеритъ утвърдятъ всичко това, отъ мене никакво закъснение нѣма да има; напротивъ, въ 24 часа азъ утвърдихъ отчуждаването на земитъ въ Търновския окръгъ. Сега слѣдва отчуждаването и въ другитъ окръзи.

Я. Забуновъ: Доволенъ съмъ.

Министър М. Сарафовъ: Понеже по сжщия въпросъ бѣше ме питалъ г. Каранешевъ, въ отсъствието на г. Министра на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията, азъ запитахъ надлежния

чиновникъ и получихъ писмено съобщение, че въ Търновския окръгъ е свършено.

А. Каранешевъ: Не е изплатено; подписанъ е протоколътъ да се изплаща, но не е изплатено.

Министър М. Сарафовъ: Вѣроятно е, че частъ трѣбва да е изплатена на жителитъ, щомъ има разпореждане.

М. Такевъ: За освѣтление на г. министра върху въпроса, който повдигна г. Емануилъ Начевъ, азъ му отправямъ слѣдующето питане. Известно е вамъ, г-да прѣдставители, че въ в. „Прѣпорецъ“, отъ миналата година, имаше една дълга и широка статия, подъ псевдонимъ „Express“, въ която се изнесоха прѣдъ общественото мнѣние купъ тежки прѣстѣпления, вършени отъ чиновници, отъ висши държавни служители по Министерството на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията. Нѣколко пжти редакцията покани тѣзи обвинени чиновници да дадатъ редакцията подъ сждъ, но тѣ по тѣзи или онѣзи съображения не бѣха ли дали; но бившиятъ министъръ г. Константиновъ, мисля, бѣше имъ прѣдложилъ, или да си дадатъ оставитѣ, ако се считатъ за виновни, или да дадатъ редакцията подъ сждъ, ако се считатъ за оклеветени. Нѣкои отъ тѣхъ заведоха дѣла противъ редакцията на в. „Прѣпорецъ“, но прѣдварителното слѣдствие доказа всичкитъ тѣзи обвинения противъ тѣзи държавни служители. Нѣщо повече: откриха се много зли прѣстѣпления, които сж вършени отъ тѣзи служители редъ години — отлѣпване марки, фалшиви билети, унищожени вече пжтнически билети пакъ употребени, — купъ грамадни прѣстѣпления. Сждебниятъ слѣдователъ съ постановление — номера на което нѣмамъ у себе си, но довчера г. министърътъ ще го чете въ в. „Прѣпорецъ“ — прѣкрати дѣлото противъ редакцията, понеже редакцията е доказала истината на туй, което е твърдѣла. И сждебниятъ слѣдователъ изказва мнѣние — защото той не е компетентно лице — да се прѣдадатъ на сждъ обвиненитъ въ колонитъ на в. „Прѣпорецъ“ държавни служители отъ Министерството на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията — сждебно постановление. Но вамъ е известно, че за да се даде чиновникъ подъ сждъ, това е прокурорътъ, който прави слѣдствието, едно, и второ, тиска се разрѣшение отъ респективния министъръ.

Прочее, при наличността на тия данни, азъ моля г. министра да ми отговори: ще ли се интересува съ това сждебно дѣло и ще ли въ най-непродължително врѣме да даде на сждъ тѣзи обвинени, и доказано обвинени, прѣстѣпни служители на държавна служба и, сжщеврѣменно, ще ли да ги отстрани прѣдварително отъ длъжността имъ, докато се разгледа процесътъ, понеже той бѣ самъ свидѣтель, когато на нѣколко пжти г. Каранешевъ и азъ тукъ изнесохме факти, че тѣзи дър-

жавни служители, на които дѣлнията сж изслѣдвани отъ комисията, прѣчиха на слѣдствието и дотамъ отидоха, г-да прѣдставители, че се опитаха да уволнятъ, като го наклеветятъ прѣдъ министра, единъ отъ експертнитѣ инженери на държавна служба.

Министъръ Д. К. Поповъ: Не е истина! Не ми е прѣдставяно такова нѣщо.

М. Такевъ: Приемамъ. Дватама свидѣтели по дѣлото, които бѣха на служба, бидоха уволнени.

Министъръ Д. К. Поповъ: Кои сж?

М. Такевъ: Ще Ви дамъ утрѣ имената имъ, защото не знаехъ, че сега щѣхте да ме запитате за тѣхъ. Въ вторникъ обѣщавамъ да Ви дамъ имената.

Още единъ фактъ. Извѣстни дѣла отъ министерството сж се прашали на юристконсулта, г. Бешковъ, да види, дали въ тѣзи дѣла нѣма нѣщо компрометирующе тѣзи чиновници, и когато сѣдебниятъ слѣдователъ е искалъ дѣлото — можете да вземете бѣлѣжка, — то дѣлото не се е намирало въ архивата на министерството!

Министъръ Д. К. Поповъ: Само едно заявление имахъ отъ прокурора, че не сж му били изпратени едно-два дѣла, и азъ се разпоредихъ да му се изпратятъ.

М. Такевъ: Благодаря. Искамъ да кажа, че фактътъ, който Ви релевирамъ азъ, е вѣренъ. И г. министърътъ се е разпоредилъ своеврѣменно да се удовлетвори това законно искане на прокурора.

Азъ съмъ доволенъ. Нашата цѣль е да откриемъ прѣстѣпницитѣ и нищо повече. Прочее, като завършвамъ, още единъ пътъ моля г. министра да заяви ще ли се интересува и ще ли ги отстрани прѣдварително отъ длѣжностъ.

Министъръ Д. К. Поповъ: Най-ревностно ще се интересувамъ по въпроса, който възбужда г. Такевъ. Не само отстранение ще направя, но възможно е даже, че нѣкои чиновници ще уволня. Въ това нѣма да се церемоня. Тѣй щото, ще улесня въ всѣки случай сѣдебнитѣ власти да направятъ своята длѣжностъ.

Сега, азъ не зная какво впечатление ще ми направи слѣдствието, протоколътъ отъ сѣдебния слѣдователъ, и какви мѣрки ще взема по-нататъкъ, но отъ моя страна нѣма да има никаква прѣчка за това нѣщо.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Единъ въпросъ къмъ г. Министра на Обществения Сгради, който щѣхъ да оставя да го направя въ друго заседание, но да не би да се случи това да стане въ негово отсъствие и той да помисли, че прави

питания въ негово отсъствие, за да го оскѣрбявамъ, затова го прави днесъ.

Доколкото ми е извѣстно, г-да прѣдставители, още въ врѣмето на министерствуването на покойния Вѣлиновъ е уреденъ въпросътъ за безплатното пътуване по българскитѣ желѣзници не само на артисти, а изобщо на всѣкакви лица. Азъ при разглеждането бюджета на изтеклата година говорихъ за единъ такъвъ случай, по поводъ на който вървамъ да е взелъ своеврѣменно мѣрки г. Министърътъ на Обществения Сгради, като ще му е било това съобщено отъ присѣтствующия тогава Министъръ на Финансите, който не по-малко се интересува отъ да постигватъ по-голѣми доходи отъ нашитѣ желѣзници. Като се върнахъ въ Варна въ края на изтеклата година, азъ узнахъ, за съжаление, че пакъ се е върналъ онзи господинъ безплатно въ Варна, ако и тоя пътъ да не е взелъ отъ държавната хазна 40 л., както и азъ, и ние всички, но между това... (С. Арсениевъ: Кой е?) Георги Пасаровъ. Той билъ пътувалъ вторично съ безплатенъ билетъ. На 22 или 23 декемврий изтеклата 1902 г. отъ София до Варна, струва ми се, въ първа класа. Това могло би да се узнае по пътния листъ, образецъ № 33. Той билъ пътувалъ съ силата — да, съ силата — тая дума 10 пъти подчѣртавамъ — на нѣкакво си свидѣтелство, издадено отъ Българското търговско параходно дружество, което май носѣло № 278. Това свидѣтелство може да се подири и прѣгледа отъ нѣкой финансовъ инспекторъ, ако се заинтересуватъ г. г. министритѣ, и да се види, защо се злоупотрѣбява съ едни билети, които се даватъ на нѣкои учрѣждения да пътуватъ безплатно тѣхнитѣ служащи, когато пътуватъ по служебна работа, когато пътуватъ чиновници по желѣзници, а то пътували често нѣкои си членове на управителния сѣвѣтъ на Българското търговско параходно дружество съ такива билети безплатно. (А. Страшимировъ: Да не сж пътували като артисти?) И даже когато билъ заминалъ сегашниятъ правителственъ делегатъ на това дружество, г. Найдентъ Николовъ, за купуването на онзи параходъ, за който другъ пътъ може да говоримъ, трѣбвало дружеството да му плати за пътни пари, защото и двата билета за безплатно пътуване по служебни работи на членовѣтъ отъ управителния сѣвѣтъ били единиятъ въ джеба на г. Пасарова, а другиятъ у г. Константина Геневъ, търговецъ, сѣщо членъ отъ управителния сѣвѣтъ, който често пътувалъ отъ Варна въ Лондонъ и обратно. Тоя нашъ съгражданинъ билъ телеграфирвалъ въ Варна отъ Виена да му праща дирекцията билетъ, за да се връща въ Варна безплатно въ първа класа и когато по свои търговски работи пътува. (Г. Кирковъ: И той е артистъ.) Азъ моля г. Министра на Обществения Сгради да се интересува съ тази работа, ако отъ нея и да се не очаква Богъ-знае какъвъ доходъ за българската хазна, но прѣдъ видъ на едно рѣшение взето отъ акционерното събрание прѣди повече отъ

година, мисля въ присъствието и на г. Георги Пасаровъ, това дружество запнапрѣдъ да издава свидѣтелства — (А. Каранешевъ: На особено мнѣние може да е останалъ г. Пасаровъ. — Смѣхъ.) не остана на особено мнѣние, — но прѣдъ видъ рѣшенieto на акционерното събрание на Българското търговско-пароходно дружество да издава дирекцията такива свидѣтелства на членоветъ на съвѣта само когато има да пътуватъ по служебни работи. Защото, то се вижда, по причина че директорътъ е подъ влиянието на управителя на дружеството, издалъ свидѣтелство и когато пътуватъ по частна своя работа, напр. единъ да отива като адвокатъ въ Русе да присъствува по едно дѣло. И, както се узна положително, било се наредило въ държавата само за случаетъ, когато пътуватъ чиновници отъ Министерството на Обществения Сгради, да не пътуватъ по частни работи, да не се издаватъ такива безплатни билети. А когато пътуватъ чиновници отъ други вѣдомства и други господиновци съ безплатни билети, не е билъ още уреденъ въпросътъ, не е била още гарантирана хазната. Моля г. Министра на Обществения Сгради, като се заинтересува съ този въпросъ, да ми каже: ще ли нареди тоя въпросъ самъ, или ще чака Народното Събрание да го нареди, та запнапрѣдъ да не се злоупотребява съ паритъ на българската хазна.

Министъръ Д. К. Поповъ: За издаването безплатни билети отъ страна на повѣреното ми министерство съществува единъ правилникъ утвърденъ съ Височайши указъ. Мойтъ прѣдшественникъ г. Константиновъ бѣше направилъ извѣстни измѣнения. Този правилникъ бѣше издаденъ още прѣди г. Бѣлинова, струва ми се даже, че туй бѣше въ врѣмето на г. Маджарога. (К. Мирски: Окрѣжно бѣше издалъ по тая работа.) Възможно е. Тѣй щото, азъ намирамъ, че нито правилникътъ, който е съществувалъ по-прѣди — по крайней-мѣръ това е моето мнѣние, — нито заповѣдта, която е издалъ г. Константиновъ, сѣ достатъчни да се гарантиратъ интереситъ на държавата. Азъ сега работя другъ правилникъ, който да замѣсти стария и съ който ще отиѣня всичкитъ заповѣди по тая материя. За конкретния случай съ г. Пасарова на мене нищо не е извѣстно, но зная само, че между пароходното дружество и администрацията на железницитъ се размѣняватъ по нѣколко безплатни билети. Ние даваме по нѣколко билети тѣмъ, а тѣ даватъ въ замѣна нѣколко билети намъ. Сега, възможно е и тукъ да е станало така. Случаятъ не го зная. Ще изуча, ще провѣря и ще направя каквото мисля, че е правилно и редовно да се направи.

К. Мирски: Ще моля г. министра да ми съобщи резултата.

Министъръ Д. К. Поповъ: Ще Ви съобща.

Н. Цановъ: Азъ имамъ да отправя едно питане толкова къмъ г. Министра на Вжтрѣшнитъ Работи, колкото и къмъ г. Военния Министъръ.

Въ нашия печатъ се появиха нѣколко дописки и нѣколко антрефилета отъ Видинско, че въ селото Акчаръ, селянитъ на Коледа защото викали „долу армията“, станали сѣ нѣколко некрасиви работи. Азъ бѣхъ въ Видинъ по онова врѣме. Искамъ тукъ да съобща тѣзи факти, които менъ лично сѣ извѣстни, и, вслѣдствие на това, да попитамъ надлежния министъръ, какво мисли да направи и направени ли сѣ нѣкакви разпореждания по този въпросъ. Искамъ, заедно съ това, да се освѣтли отъ обществено мнѣние за една прѣсната невѣрно случая.

На Коледа е играло хоро въ с. Акчаръ, както обикновено, наистина. Има тамъ единъ ескадронъ солдати, които, противъ обичай въ това село, почнали да играятъ и да се хващатъ на хорото тамъ, дѣто не имъ е мѣстото. Знаете, че въ нѣкои села не могатъ да се хващатъ до омѣжени жени. Такавъ е обичаятъ и въ това село. Захваща се една прѣпирня между еднитъ и другитъ. Дохожда кметъ и успокоява както солдатитъ, така сѣщо и селянитъ и правятъ едно помирение врѣменно. Раздѣлятъ се солдатитъ да играятъ на отдѣлна страна, населението на друга страна. Единъ офицеринъ, обаче, който още отпрѣди това — твърдѣ хубаво го знае г. Военниятъ Министъръ, защото има и телеграма прѣди нѣколко дена отъ жителитъ на с. Акчаръ, — понеже билъ въ лошава отношения съ кмета, дохожда и поисква, щото да възстанови стария поредъкъ. Станали извѣстни размѣнения на думи: навѣрно, трѣбва да не сѣ били всичкитъ трѣзви, защото на Коледа обикновено нѣщо е това. Но офицеринътъ, който е билъ въ това врѣме въ полка подпоручикъ, отива при своя капитанъ който се е намиралъ близо при пароходитъ на р. Дунавъ, и какво му съобщава не е извѣстно, но ето какво се случва: когато вече окончателно е станало помирието помежду солдатитъ и помежду населението, дохожда той, командува на всичкитъ солдати да взематъ сабитъ си опѣзи, въ които не е имало сабли, и се почва едно общо гонене противъ населението, почватъ се писъци отъ жени, отъ дѣца, разтурва се и се разбѣгва цѣлото хоро. Това е положителенъ фактъ. Телеграми сѣ дадени и до г. Министра на Вжтрѣшнитъ Работи, и до г. Военния Министъръ, обаче печатътъ друго-яче е освѣдоменъ. Искаха офицерина, този, който е вършилъ това, но и той, ротниятъ командиръ или ротмистъръ, не знамъ какъ се казва, дохожда и изважда и той пашката и почва гоненето и на кмета е нанесълъ ударъ съ острието на саблята. Азъ имамъ, г-нѣ Министре на Войната, лѣкарски свидѣтелства за прѣглеждането на кмета, за прѣглеждането и на други лица, ударени съ острието на саблята на Вашия офицеръ. (Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Азъ не го отказвамъ.) Да. Сега, гледамъ нашиятъ печатъ съ

туй обстоятелство го мотивира, че, понеже селянитъ — тия, които сж се веселили тамъ, — понеже сж извикали „долу армията“, за защита на тази армия трѣбваше ротмистърътъ да извади саблята си и да почне да коли жени, дѣца и хора. Сега, прѣди всичко, този фактъ, че е извикано „долу армията“, оспорвамъ; но азъ мисля, че не е голѣмо прѣстѣпление, ако българскитѣ граждани нѣкъдѣ извикатъ подобно нѣщо. И ако има нѣкакво оскърбление, ако има нарушение на нѣкой законъ, не е офицеринътъ, който трѣбва да отиде да коли и да разпрѣсва гражданитѣ, а има надлежни учрѣждения, къмъ които трѣбва да се отнесатъ, за да искатъ наказанието на виновниците. Най-малкото нѣщо, което се налагаше на офицера, даже ако допуснемъ, че селянитѣ сж били виновни, то бѣше да направи слѣдующето: понеже той може да влияе на организираната сила, която се намира подъ негово владѣние — солдатитѣ, — можеше да имъ каже да се отстранятъ и въпросътъ щѣше да се свърши, скандалътъ щѣше да се свърши; но това не е направилъ, а направилъ онова, което ви съобщихъ.

Сега, прѣдъ видъ на тѣзи нѣща, които заявявамъ тукъ, въ Народното Събрание, прѣдъ видъ на онѣзи невѣрни свѣдѣния, които се прѣснаха въ нашия печатъ, азъ питамъ г. Министра на Войната: направилъ ли е нѣкакви разпореждания — защото азъ знаа, че сж направени, дѣйствително, но че не сж разпитани хората, не сж разпитани тѣзи, върху които е оказвано отъ страна на пострадавшитѣ лица, — направени ли сж нѣкакви разпореждания и какви сж тия разпореждания, взети ли сж нѣкакви мѣрки, за да се накажатъ тия прѣстѣпници въ моитѣ очи.

Така сжщо питамъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи: направилъ ли е той надлежитѣ разпореждания, за да узнае случката? Защото, къмъ него като се отправямъ, азъ ще съобща слѣдующето на почитаемото Народно Събрание. Азъ самъ узнахъ и провѣрихъ на мѣстото отъ селянитѣ тия обстоятелства, но провѣрихъ още и отъ страна на административнитѣ власти, които сж ходили, главно околийскиятъ началникъ, провѣрихъ, че дѣйствително работата е тѣй, както ви я излагамъ. Сега, къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи като се отправямъ, трѣбва едно нѣщо да направи, защото, докогато имаме този законъ за подсъдността на военнитѣ дѣла, безспорно е, че не мога да искамъ нѣщо повече отъ онова, което законътъ изисква, но поне едно трѣбва да направи г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи — да се разпреди да се направи надлежното дознание, да се освѣтли обществото и да се докаже, че акчарци не сж анархисти, макаръ че българскиятъ народъ се прогласява за такъвъ отъ високото на българския тронъ. (Л. Дуковъ: Това не е вѣрно!)

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Г-да народни прѣдставители! Това, което разправя

г. Цановъ, може да бѣде вѣрно, може да е вѣрно и това, което печатътъ прѣдава; обаче г. Цановъ до известна степенъ въ въпроса е заинтересованъ. Печатътъ дали е заинтересованъ или не, — не знаа. Случката е прѣдизвикана отъ самия кметъ на с. Акчаръ, за когото и окръжниятъ управителъ, и околийскиятъ началникъ телеграфиратъ така: виноватъ е кметътъ, който, съ своето пияно и крайно прѣдизвикателно поведение, е довелъ работата дотамъ. Ето телеграмитѣ и на окръжния управителъ, и на околийския началникъ. (Н. Цановъ: Дѣ?) Да Ви кажа. Ето историята на работата каква е. На Коледа получихъ една телеграма отъ Видинския окръженъ управителъ и мислѣхъ, че въ с. Акчаръ Богъ-знае какво е станало, и веднага се разпорежда — ще кажа така, доколкото помня, телеграмата, защото я нѣмамъ прѣдъ себе си, — окръжниятъ управителъ телеграфира на мене и на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи: въ с. Акчаръ на хорото станало едно стѣлкновение — има хора убити и ранени. Това бѣше телеграмата на окръжния управителъ и казва: пратихъ веднага околийскиятъ началникъ на мѣстото да разслѣдва работата. Много добръ е направилъ окръжниятъ управителъ. Тогава азъ телеграфирахъ веднага въ Видинъ на команданта: „Окръжниятъ управителъ въ Видинъ ми телеграфира, че въ с. Акчаръ станало еди-какво си. Веднага да изпратите единъ-щабъ офицеръ на мѣстото, който да изслѣдва работата и веднага да отстрани виновнитѣ офицери и войници, които има тамъ“. Въ сжщото врѣме телеграфирахъ въ Ломъ на командира на полка, че въ с. Акчаръ е станало еди-какво си, по свѣдѣнията на окръжния управителъ, и веднага да отиде на мѣстото да изслѣдва работата и, щомъ пристигне на мѣстото, да ми донесе какво е. И отъ околийския началникъ, и отъ офицера, който бѣше пратенъ отъ Видинъ, и отъ командира на полка имамъ телеграми, че никакви убити и ранени нѣма, че скандалътъ се длѣжи изключително на пияното и крайно прѣдизвикателно поведение на кмета и че кметътъ е билъ нараненъ въ лѣвата или дѣсната ръка и кожата му одраскана на нѣкакви три сантиметра — може да бѣде 3—5 или 8 см. Слѣдователно, кмета и още двама-трима има ударени. Телеграфира ми и този, който е пратенъ отъ Видинъ, и онзи, който е пратенъ отъ Ломъ, че нѣма тукъ военни лица, които трѣбва да бѣдатъ веднага отстранени, а причината е крайно пияното и прѣдизвикателно поведение на кмета, който е социалъ-демокрагъ. (Смѣхъ въ крайната лѣвица.) Такава е телеграмата. Нито съмъ избиралъ кмета, нито съмъ го поставилъ тамъ.

А. Страшимировъ: Той е най-кроткиятъ човѣкъ на свѣта. Той е старъ и интелигентенъ.

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Нито фамилията му знаа.

Г. Кирковъ: Много е чудно, че тръзвенитъ хора се повличатъ по ума на пиянъ човѣкъ. Ама работата, а а а!

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Не зная. Какъ е прѣдизвикана случката, какъ е тя станала, имало ли е пияни или тръзвени, причината ли е хорото, или сж офицеритъ, това менъ не ми е извѣстно. (Н. Габровски: Това е най-важното!) Понеже свѣдѣнията бѣха твърдѣ кжси, то азъ казахъ: ще се произведатъ подробни разслѣдвания и тогава, когато дойдатъ тѣ, ще направя това, което дългътъ ми диктува. Когато получа тѣзи подробни свѣдѣния, вие ще видите какво ще направя.

Н. Цановъ: Ще моля само г. Министра по-скоро да събщи свѣдѣнията.

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Не мога да наложя на слѣдователя да ми даде по-скоро тѣзи свѣдѣния.

Н. Цановъ: Тогава моля г. Министра на Вжтрѣшнитъ Работи да ми отговори на това запитване.

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Той ще отговори това, което и азъ казахъ, защото и той има сжщитъ свѣдѣния.

Н. Цановъ: Не е вѣрно, защото азъ самъ питахъ началника.

Министъръ генералъ-майоръ С. Паприковъ: Г-нъ Цановъ! Не Ви казвамъ дали е вѣрно или не, а казвамъ, че такова е съдържанието на телеграмата.

Д. Драгиевъ: Азъ взехъ думата за едно обяснение. Знаете, г-да народни прѣдставители, че е нескромно и даже неприятно да говори човѣкъ самъ за себе си; но, когато е прѣдизвиканъ, не само че има право да говори, но и длъжностъ му с.

На 16 декемврий, когато се е разглеждалъ бюджетопроектъ по Търговията и Земледѣлието, г. Такевъ, Пещерскиятъ народенъ прѣдставителъ, като е счелъ за умѣстно да се понахвърли върху нашата слаба групичка . . .

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Драгиевъ! Моля Ви се, имайте прѣдъ видъ, че споредъ правилника прѣди засѣданието може да се правятъ само питання къмъ министритъ, сжщо и съобщения, но лични обяснения не се правятъ.

М. Такевъ: Азъ съмъ готовъ да чуя желаното обяснение на г. Драгиева и да му дамъ още по-желания отговоръ.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Обаче, азъ имамъ правилникъ на рѣцъ и не мога да

го прѣстѣня. Така щото нѣмате думата, г-нъ Драгиевъ. Азъ съжалявамъ, че не мога да Ви я дамъ.

Д. Драгиевъ: Г-нъ прѣседателю! Този вапъ правилникъ не Ви забранява да ми дадете думата, за да се изкажа тогазъ, когато азъ съмъ прѣдизвиканъ — нѣщо, което нѣма да бѣде пръвъ случай въ тая Камара.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Правилникътъ опрѣдѣля, какво става прѣди да се пристѣпни къмъ дневния редъ. Той казва, че ставатъ само съобщения и питання; друго нищо не се позволява. Значи, други работи не могатъ да се разискватъ и азъ не мога да Ви позволя да говорите.

Д. Драгиевъ: Когато се укорява тукъ единъ прѣдставителъ, че билъ отсъствувалъ оттукъ, за да избѣгнѣтъ отъ изпѣлнението на своя дългъ, Вие сте длъжни да му дадете думата за обяснение.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Азъ ще консултирамъ Събранието. Ако желае Събранието да изслуша обясненията, то азъ съмъ готовъ да Ви дамъ думата. Моля, ако г. г. народнитъ прѣдставители сж съгласни . . .

Н. Цановъ: Не може това така да стане: това е противъ правилника! (Глъчка.)

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Нѣмате думата, г-нъ Драгиевъ! Има думата г. Каранпешевъ.

Д. Драгиевъ: Азъ нѣма да Ви оставя, г-нъ прѣдседателю, да ми отнемете думата; туй трѣбна да го разберете Вие. Подобни обяснения тукъ не сж за пръвъ път!

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Правилникътъ запрѣщава.

Д. Драгиевъ: По циганския въпросъ оня денъ позволявахте да се говори, а сега тукъ не позволявате!

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Правилникътъ е изриченъ.

Д. Драгиевъ: Когато върху насъ се хвърлятъ тукъ укори, ще моля г. прѣдседателствующия . . .

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Драгиевъ! Сигурно ще се прѣдстави случай да може да се обясните. Ние ще имаме нѣкои проекти да разискваме, ще вземете по тѣхъ думата и ще отблѣснете обвиненията, които се хвърлятъ върху Васъ. Но Вие сами съзнавате, че въ дадената минута не е въ реда да говорите за това, което е казано на 16 декемврий.

Д. Драгиев: Азъ моля, г-нъ прѣдседателю, да се уважи и удовлетвори молбата ми, да бѣда изслушанъ. Моля и г. Такева да се застъпи да бѣда изслушанъ.

А. Самоковлийски: Правилникътъ какво казва?

М. Такев: И азъ моля г. прѣдседателя да даде думата на г. Драгиева.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Драгиевъ има думата.

Д. Драгиев: На 16 декемврий, казвамъ, когато се е разисквалъ бюджетопроектътъ по Търговията и Земледѣлието, г. Такевъ, като се е нахвърлилъ съ нѣкоя и друга дума върху нашата група, като е отричалъ нейното право на съществуване, нашето право на агитация между населението, казалъ е, че когато било дошло редъ да сме си кажели и ние думата за повдигане на земледѣлческото население, нѣма, казалъ той, г. Драгиева тукъ. Дали азъ съмъ щѣлъ да говоря нѣщо, ако бѣхъ тукъ, или не; дали щѣхъ да кажа нѣщо свѣстно или не — то е другъ въпросъ. Но въ всѣки случай, понеже се натѣква за моето отсъствие, а нѣкой господинъ отъ дѣсницата се е обадилъ, че ние сме си били отишли за Коледа, азъ съмъ длъженъ да обясня какъ стои работата.

Прѣзъ извънредната сесия азъ всичко на всичко се ползувахъ само съ 4 дена отпускъ. Прѣзъ рѣдовната сесия не смѣтахъ да се ползувамъ съ отпускъ, и не се ползувахъ съ такъвъ до 13 декемврий. На 13 декемврий, обаче, слѣдъ закриването на засѣданието послѣ пладнѣ тукъ, като се върнахъ въ хотела, намѣрихъ писмо, съ което ми извѣстяваха домашнитѣ ми, че сж болни, че едно отъ дѣцата ми го е изново повърнала болестъта „гърло“. Като знаехъ, че върлува по насъ скарлатина и лошо гърло, и че наскоро дѣцата ми бѣха страдали отъ тази болестъ, азъ не можехъ да стоя повече и счетохъ за родителски дългъ да се намѣря по-скоро при дѣцата си. Въ сжщия день подадохъ заявление за 10-дневенъ отпускъ и си отидохъ. Азъ мисля, прочее, че г. Такевъ, който доущамъ да е чулъ защо отсъствувамъ — понеже азъ явихъ на нашитѣ другари, че си отивамъ поради поболѣването на дѣцата ми, — не е билъ правъ, не е билъ справедливъ въ случая да ме укорява за моето отсъствие, толкозъ повече че той добръ знае, че въ тази Камара не сж рѣдни случаитѣ, дѣто адвокати народни прѣдставители често пѣти дохождатъ едва въ края на засѣданието, кждѣ 8 ч., само да подпишатъ имената си въ присѣствената книга, че сж присѣствували. (К. Мирски: Поименувайте ги!) А други има, които отсъствуватъ по домашни причини, а въ сжщностъ гледатъ своитѣ адвокатски дѣла.

К. Мирски: Кажете имената имъ!

Д. Манчовъ: Право казва.

Д. Драгиев: Г-нъ Такевъ е самъ единъ отъ прѣдставителитѣ, който биде принуденъ поради домашни причини, както и поради единъ нещастенъ случай, да отсъствува. Отъ извънредната сесия досега той е отсъствувалъ тѣкмо 57 дена! И, да ви кажа, менъ мѣчно ми стана, много тежко ми стана, когато узнахъ, че единъ баща, който смѣта себе си въ правото да отсъствува 57 дена отъ Камарата, отрича това право, хвърля укоръ върху другъ прѣдставителъ, тоже баща, задѣто е отсъствувалъ 5—10 дена, за да обиколи своитѣ болни дѣца.

Колкото за анатемата на г. Такева върху нашата малобройна групичка, ще ми биде позволено да кажа, че, дали тя понѣкога казва нѣкоя дума въ защита на тѣзи, които сж я пратили, или пази олимпийско мълчание, както той я обвинява, въ всѣки случай тази оцѣнка трѣбва да я дадатъ и ще я дадатъ нашитѣ и на г. Такева избиратели, а не той или други лица, които може да сж заинтересовани въ случая. Наистина, нашата група е лишена отъ сили, тя нѣма ония ораторски сили, каквито има групата, къмъ която принадлежи г. Такевъ; но той ще бѣде, вървамъ, снисходителенъ да ѝ прости тази липса, защото тя е оне нова, тя е още млада, па и на нейната възраст и самата демократическа група, навѣрно, се е лишавала отъ такива сили, като г. Такева. На всѣки случай, слаби ли сме, некадърни ли сме, но г. Такевъ ще признае, че ние сме тукъ прѣдставители и на едно политико-економическо течение въ страната, което не ние сме създали, толкова повече че сме слаби, сме нищожества, а го е създавалъ българскиятъ народъ; повлияли сж за създаването му досегашнитѣ политически режими, каквизъ, каквито сж били тѣ отъ 25 години насамъ. И менъ ми се струва, че голи анатемосвания не сж въ състояние да унищожатъ това течение.

Колкото се отнася за прѣкрятването съществуването на тая или оная група, азъ мисля, че туй прѣкрятване съ анатемосване или съ благопожелания нѣма да стане, и че, ако ще трѣбва нѣкой да туря край на нашата група или на друга, на нашата организация или на друга, то на всѣки случай това нито съмъ азъ, нито е г. Такевъ, а това право го иматъ българскитѣ избиратели, българскиятъ народъ. И азъ си позволявамъ да мисля че, ако въ едно недалечно бѣдѣще този народъ счете за полезно да тури единъ черенъ надгробенъ кръстъ надъ тая или оная политическа организация, той прѣди ще да тури тоя кръстъ не на земледѣлческата организация, а ще го тури надъ оная демократическа група, която има туй политико-економическо вървие, че българскитѣ земледѣлци съ колкото по-голъми данъци ги товарили, толкова по-добръ щѣло да имъ бѣде!

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Каранешевъ има думата.

М. Такев: Позволѣте, дайте ми думата за лично обяснение.

Д-ръ Г. Гагов: Има право!

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще Ви моля да бждете кратъкъ.

М. Такев: Много кратъкъ.

Г-да прѣдставители! Вѣрно е, че на 16 декемврий, когато се гласуваше бюджетътъ на Земледѣлието и Търговията, ние, които обикновено говоримъ по други въпроси, мислѣхме да мълчимъ по него бюджетъ, понеже знаехме, че има една специална парламентарна група, която претендира да е изразителка на желанията и интереситѣ на българскитѣ земледѣлци, въпрѣки чл. 87 на българската конституция, който казва: „Прѣдставителитѣ прѣдставляватъ не само своитѣ избиратели, но и цѣлия народъ. Затова тѣ не могатъ да приематъ отъ своитѣ избиратели никакви задължителни за себе си инструкции.“ Та, казвамъ, ние бѣхме рѣшили да мълчимъ по бюджета на Земледѣлието и да чакаме онази група, която се е явила тукъ чрѣзъ онѣзи обѣщания и увѣщания на българския народъ, че когато тѣ ще дойдатъ въ това Сѣбрание, за земледѣлцитѣ ще настане нова ера, и затуй рекохъме: нека оставимъ този бюджетъ на тѣзи компетентни за случая хора. (Смѣхъ.)

Д. Колевъ: Като Каравелова.

Н. Мушановъ: Ако като тебе хора ще сждатъ дѣятелността на г. Каравелова, ние трѣбва да си излѣземъ оттукъ.

М. Такев: За голѣмо нещастие, ние чакахме нѣкой отъ тѣзи земледѣлци да вземе думата по бюджета на Земледѣлието, но се оказа, че трѣбваше да говори г. Владимиръ Димитровъ, социал-демократъ, адвокатъ, юристъ, г. Никола Константиновъ, търговецъ, банкеръ, и Михаилъ Такевъ, адвокатъ отъ Татаръ-Пазарджикъ. И тогава, когато азъ имахъ думата, казахъ текстуално слѣдующето нѣщо. Като повторихъ туй, което сега потретвамъ, казахъ: дѣ е сега фактическия шефъ на земледѣлческата група г. Драгиевъ? Въ туй врѣме ми се пошушна, че той отсъствува по домашни причини. Тукатси казахъ: може би той да отсъствува по основателни причини; но дѣ е юридическия шефъ на тая партия г. Забуновъ? Той е юридическия, а г. Драгиевъ е фактическия шефъ. (Смѣхъ. — Г-нъ Забуновъ, нѣщо възражава.) Азъ повтарямъ туй, което съмъ казалъ, и то е писано въ дневницитѣ — заповѣдайте и четѣте. — Тогава казахъ: г. Забуновъ вмѣсто да излѣзе и съ своята теоретическа подготовка да докаже всичкитѣ искания на своята група, той дохожда да отрича туй, което ние, адвокати и други нѣкои си банкери и социал-демократи, искаме за това земледѣлческо население. Нѣщо повече, Г-нъ Забуновъ система-

тически поддържаше трѣбванията на чиновницитѣ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието и чете тукъ частни писма, статистики, за да ни убѣждава, че министърътъ е правъ въ това, което той иска.

Я. Забуновъ: Понеже Вие мразите единъ чиновникъ, затова сте противъ института и затова азъ казахъ: защото попътъ е кривъ, не можемъ да затворимъ или развалимъ черквата.

М. Такевъ: Г-нъ Забуновъ, не казахте така тогава, а казахте: азъ говорихъ въ комисията. Дневницитѣ сж тукъ. Това е пердето, задъ което се криятъ всичкитѣ карагѣосии, които ги е страхъ да кажатъ дума въ Камарата.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Моля Ви, г-нъ Такевъ, не употребявайте такива изречения.

М. Такевъ: Затова, за да свърша, заявявамъ, че за г. Драгиева съмъ казалъ текстуално слѣдующитѣ двѣ фрази: „дѣ е г. фактическия шефъ на групата г. Драгиевъ? Той може да отсъствува по основателни причини, но дѣ е юридическия шефъ г. Забуновъ; защо той пази олимпийско мълчание? Нѣщо повече: той опроверга нашитѣ доводи, изказани въ полза на земледѣлческото население въ България“. Тѣзи бѣха думитѣ, които казахъ тогава. Но, г-да прѣдставители, държа да отричамъ, като народенъ прѣдставителъ, едно твърдение, което тукъ се авансира и което е много опасно да излѣзе навнѣ и да отиде да намѣри почва между нашето, въ много отношения, невинно население. Г-нъ Драгиевъ ви казва, че тѣхната група е прѣдставителка на нѣкакво ново економическо и политическо течение въ страната. Никакво економическо и политическо течение нѣма, а трѣбва да признаемъ, че тѣ бѣха продуктъ на единъ нещастенъ законъ, който своеврѣменно биде отмѣненъ отъ едно правителство, въ срѣдата на което нѣмаше земледѣлци, отъ едно правителство, въ редоветѣ на което впоследствие влѣзоха ония много малко хора, които мислѣха, че бѣха нѣкакви прѣдставители на земледѣлческа група.

Но, г-да прѣдставители, нека се заблѣжи добръ, че ако въ България се говори за нѣкакво земледѣлческо економическо течение, а 85—90% отъ нашего население е земледѣлческо, тогава ще излѣзе, че ние 190 души прѣдставители прѣдставяваме 15 банкери въ България, а пкъ петъ души земледѣлци, които се титулуватъ земледѣлци, прѣдставляватъ 3½ милиона население. Обратното е вѣрно.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Моля Ви се, г-нъ Такевъ, недѣйте се простира!

М. Такевъ: Моля Ви се не ме прѣсичайте, за да свърша скоро. Още едно нѣщо искамъ да от-

река, като народен прѣдставителъ. Вие, г-нъ Драгиевъ, добръ ще сторите и вашитѣ приятели, когато ще се нагърбите съ тежката мисия да защищавате интереситѣ на българския народъ, първо да изучите неговата конституция и да знаете, че тя е краежгълниятъ камъкъ, че тя е основниятъ законъ, и, слѣдователно, не дохождайте въ Камарата да казвате, че вие сте прѣдставители на нѣкаква каста въ България, защото Вие сте прѣдставителъ на цѣлия български народъ, на търговцитѣ, на банкеритѣ, на земледѣлцитѣ и на цѣлия български народъ, както и ние. Азъ съмъ избранъ въ Цесерската околия, въ която 95% сѣ земледѣлци, и, слѣдователно, още по-голѣмо право имамъ да се титулувамъ като прѣдставителъ на земледѣлцитѣ, но считамъ, че туй не само е недостолѣпно, но и запрѣтено отъ нашата конституция. Ние еднакво ще защищаваме интереситѣ на всички живущи въ България, на всички български граждани, защото другъ единъ текстъ на конституцията говори, че всички граждани сѣ равни прѣдъ закона, никой не е повече, нито по-малко фаворизиранъ народенъ прѣдставителъ. Ние ще раздаваме съ двѣтѣ рѣцѣ и щедро, и справедливо, но нѣма да бждемъ на едни майка, а на други мащеха. Всички сѣ ваши избиратели и къмъ всички трѣбва да бждете еднакво справедливи. Прочее, никогажъ да не вѣрвате, че вие можете да се явите въ Народното Събрание като прѣдставители на нѣкакво ново, социално и економическо течение. Такова нѣма и не съществува. И за да се увѣрите въ това, нека да ви послужи за примѣръ вашия конгресъ. Той въ самия зародишъ, въ самото начало още бѣше поставенъ на фалшива почва и послѣ рухна отъ самия моментъ, когато причината, която го прѣдизвика, рухна. Това явление, което бѣше създавало вашето съществуване, днесъ не съществува, а вие бѣхте като продуктъ на една изключителна причина. Нѣма причината, нѣмате и послѣдствието! (Д. Драгиевъ: Тази причина съществува!) Ето защо вашата група като прѣдставителка на течението, което бѣше противъ десетъка, умрѣ съ смъртта на десетъка, защото умрѣ и причината за създаването на земледѣлческата група, а съ смъртта ѝ се тури кръстъ върху групата наречена земледѣлческа партия.

Н. Шивачевъ: Моля, двѣ думи да кажа по този въпросъ за обяснение. (Отъ дѣсницата: Нови прецеденти нѣма да създаваме!)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Нѣмате думата. Разберѣте, г-нъ Шивачевъ, че не може да стане това нѣщо.

Н. Шивачевъ: Г-нъ Драгиевъ нападна адвокатитѣ и азъ като адвокатъ трѣбва да се защита. (Смѣхъ.)

А. Каранешевъ: Адвокатитѣ протестиратъ, че Вие ще ги защищавате.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Шивачевъ! Азъ Ви казахъ, че не мога да Ви позволя да говорите на основание на правилника.

Н. Шивачевъ: Щомъ дадохте думата на г. Драгиева и на г. Такева, длѣжни сте да я дадете и на мене.

Не съмъ отъ ония адвокати, които иматъ нужда отъ 20 фр., а такава нужда има г. Драгиевъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Моля Ви, г-нъ Шивачевъ, нѣмате думата!

Н. Шивачевъ: Вие бѣхте длѣженъ да ни защитите, когато той ни оскърби, защото и Вие сте адвокатъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Вие нѣмате пълномощие да защищавате адвокатитѣ.

Д. Драгиевъ: Г-нъ Шивачевъ да се справи съ разсилния, който държи списъка, и той ще му каже. (Глъчка.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Каранешевъ има думата.

А. Каранешевъ: Имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Просвѣщението и само ако е тукъ ще го направя.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Нѣма го тукъ.

А. Каранешевъ: Като е така, нѣма да го направя.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Арсениевъ има думата.

С. Арсениевъ: Твърдѣ много се говори противъ чиновницитѣ на Министерството на Обществениитѣ Сгради, па и писало се е твърдѣ много. Ако нѣма г. Министра на Обществениитѣ Сгради, то тукъ сѣ неговитѣ другари. Азъ искамъ да направя слѣдното питане къмъ г. Министра на Обществениитѣ Сгради.

Понеже мнозина отъ чиновницитѣ въ това министерство иматъ голѣми натрупани богатства, азъ питамъ: не мисли ли г. министърътъ, че е врѣме да си зададе въпроса: отдѣ иматъ това натрупано богатство, като има прѣдъ видъ заплатитѣ имъ, и не е ли врѣме да се приложи законътъ за лесно обогатившитѣ се?

Г. Пасаровъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ отсъствувахъ и прѣзъ врѣме на моето отсъствие г. Мирски е направилъ нѣкакво питане за нѣкаква си карта за безплатно пътуване по българскитѣ държавни желѣзници. Азъ считамъ за нужно да ви обясня тази работа. (Отива на трибуната.) Азъ ще отговоря отъ страна на г. министра, та по

тоя начинъ да нѣма нужда да отговаря другъ.
(К. Мирски: Пакъ ще има!)

Българското търговско параходно дружество съ Дирекцията на държавнитѣ желѣзници си размѣняватъ карти: ние даваме на Дирекцията на желѣзницитѣ двѣ карти и, когато тя изпраща чиновницитѣ си да пътуватъ по нашитѣ параходи, тѣ пътуватъ безплатно, а и Дирекцията дава на параходното дружество такива. Който е членъ на управителния съвѣтъ на Българското търговско параходно дружество, той има право да пътува съ тази карта по държавнитѣ желѣзници; това е неговото възнаграждение. (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: И друго му е отпущано!) Когато г. Мирски, който е питалъ тукъ, бѣше членъ на управителния съвѣтъ на Търговското параходно дружество, той самъ всѣкога е пътувалъ съ тази карта.

К. Мирски: Никой път! Ти си подлець! Отнемѣте му думата!

Г. Пасаровъ: Ти си подлець!

К. Мирски: (Отива при трибуната заканително.)

Г. Пасаровъ: (Замахва.)

К. Мирски: Дайте доказателства! Лъжець! Най-големъ лъжець! (Смѣхъ.)

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателтъ г. А. Франгя.)

Г. Пасаровъ: Не лъжи!

К. Мирски: И ти не лъжи!

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Моля, г-да!

Г. Пасаровъ: Азъ не съмъ визиралъ него!

Ц. Таслаковъ: Васъ изобличаватъ, че лъжете! Вие трѣбва да докажете!

Г. Пасаровъ: Когато е билъ членъ въ управителния съвѣтъ, той е пътувалъ съ същата тази карта.

К. Мирски: Никой път! Той лъже. Подлецъ!

Н. Мушановъ: Билъ ли е народенъ прѣдставителъ и вземалъ ли е пѣтни пари?

С. Лафчиевъ: Даже и да е вѣрно, ако г. Мирски е пътувалъ, това оправдава ли Васъ, г-нъ Пасаровъ?

К. Мирски: Като голъ циганинъ лъже!

Д-ръ Г. Гаговъ: Г-нъ Мирски ходилъ ли е въ Цариградъ?

Г. Пасаровъ: Ходилъ е.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Бждѣте по-въздържанъ, г-нъ Пасаровъ! Продължавайте.

Г. Пасаровъ: Азъ никого не съмъ закачалъ. Понеже е станалъ въпросъ за мене, азъ случайно отсъствувахъ тогава, и длъженъ съмъ да обясня, че нищо не зная, че нищо не съмъ направилъ. Членоветѣ отъ управителния съвѣтъ на Параходното дружество иматъ право да се ползуватъ съ тази карта и да пътуватъ, когато тѣ искатъ, защото това е възнаграждението, което тѣ получаватъ. Параходното дружество нѣма директоръ, въ такава смисълъ на думата, както законътъ прѣдвижда, а управителниятъ съвѣтъ го управлява и всички членове на управителния съвѣтъ се ползуватъ отъ това. Единъ пътъ се е повдигналъ така също въпросъ и общото събрание на акционеритѣ, въ което и г. Мирски е присѣствувалъ, е взело рѣшение, че членозетѣ на управителния съвѣтъ иматъ право да пътуватъ съ тази карта, защото това е тѣхното възнаграждение.

К. Мирски: Пакъ излъга! (Смѣхъ.)

Г. Пасаровъ: Азъ казвамъ, че той самъ е присѣствувалъ и такова рѣшение на управителния съвѣтъ има.

Н. Мушановъ: Ще назначимъ единъ експертъ!

Г. Пасаровъ: Когато г. министърътъ ще има нужда да отговори, азъ ще донеса прѣписъ отъ протокола на общото събрание.

К. Мирски: Ще ни задължишъ.

Г. Пасаровъ: Тамъ ще се види, че общото събрание на акционеритѣ е така рѣшило, защото това е възнаграждението на членоветѣ на управителния съвѣтъ.

А. Каранешевъ: Азъ се съмнѣвамъ да не е фалшифицирано. (Смѣхъ.)

Г. Пасаровъ: То е другъ въпросъ. Направѣте за това питане. Азъ съмъ членъ въ управителния съвѣтъ на това акционерно дружество, защото съмъ акционеръ два пѣти по-големъ отъ него; слѣдователно, имамъ право, по силата на рѣшението на общото събрание на управителния съвѣтъ, да се ползувамъ отъ тази карта и, додѣто съмъ членъ на управителния съвѣтъ на дружеството, азъ ще се ползувамъ всѣки пътъ отъ нея на законно основание. Г-нъ Мирски като единъ човѣкъ, който има единъ дертъ — защо има дертъ? — защото Параходното дружество по-напрѣдъ, правѣше що правѣше, се едни и същи хора се туряха и той се ползуваше отъ него.

К. Мирски: И то не е вѣрно!

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Моля, г-нъ Мирски!

Г. Пасаровъ: Г-нъ Мирски води борба въ Варна съ народняцитѣ, но, когато дойде въ управителния

съвѣтъ, той вдигна рамена и си седна на мѣстото, защото има известни облаги.

Б. Мирски: И то е лъжа!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Мирски! Ако още единъ пътъ кажете тази непарламентарна дума, азъ съмъ длъженъ да Ви направя бѣлѣжка!

Г. Пасаровъ: Най-послѣ, казвамъ, не бѣхте ли членъ единъ пътъ на управителния съвѣтъ на Параходното дружество?

Но какво има още? Защо е дергътъ му? Защото, колкото процеси се повдигнаха отъ Параходното дружество, г. Мирски ги взимаше да ги защитава.

Б. Мирски: И то не е истина! (Смѣхъ.)

Г. Пасаровъ: Питамъ г. Мирски, който казва, че не е истина: вѣрно ли е, че тази година Параходното дружество плати Вамъ повече отъ 400 л. възнаграждение? И азъ питамъ, процеса на Лина Вие ли го защитавахте или не? Ами другитѣ процеси Вие ли ги защитавахте или не? Разбира се, сега процеситѣ не се даватъ на г. Мирски! (Отъ лѣвицата: А а а!) Но и азъ не ги вземамъ. За да докажа, че и азъ не ги вземамъ, г. Владимиръ Димитровъ е тукъ и той ще ви каже, че другъ ги взима. И това истина ли е, г-нъ Мирски?

Б. Мирски: Ще отговоря.

Г. Пасаровъ: Но вѣрно ли е, че Вие взимаше процеситѣ? Азъ съмъ правъ. Най-послѣ, нека каже г. Владимиръ Димитровъ, другитѣ процеси Вие не ги ли защитавахте?

С. Лафчиевъ: Какво общо има това съ процеситѣ?

Г. Пасаровъ: Азъ съмъ членъ на управителния съвѣтъ, защото съмъ акционеръ, и дотогава, докато бѣда членъ на управителния съвѣтъ, азъ ще се ползувамъ отъ нея карта, защото ми даватъ право и законитѣ, и рѣшението на общото събрание на управителния съвѣтъ.

Д-ръ Г. Раговъ: Г-нъ Мирски ходилъ ли е въ Цариградъ и защо е ходилъ?

Г. Пасаровъ: Ходилъ е.

Н. Мушановъ: Той пита: когато Вие пътувахте първия пътъ, получаваше ли дневни или не? (Глъчка.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-да народни прѣдставители! Часътъ е вече 5 1/2, а съ частни разправи ние ще изгубимъ още повече врѣме, даже цѣлото засѣдание. (Нѣкой отъ лѣвицата: Слѣдъ като се оправда г. Пасаровъ и наклевети г. Мирски, по-хубаво е да се не дава думата на г. Мирски!)

Г. Пасаровъ: Понеже азъ се визирахъ, азъ ще се оправдая. Казвамъ ви, че съмъ се ползувалъ и ще се ползувамъ, защото имамъ право на законно основание.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Мирски! Имате думата за лично обяснение. Моля Ви, бждѣте по-кратъкъ.

Б. Мирски: (Отъ трибуната.) Ще гледамъ да бѣда много кратъкъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Съ това ще направите удоволствие на просителитѣ.

Л. Дуковъ: Частни дертове да нѣма!

Б. Мирски: Г-нъ Дуковъ, ти баремъ, като свидѣтель на въпроситѣ беззакония и прѣстѣпления, мълчи! (Смѣхъ.)

Фактъ е, г-да народни прѣдставители, дѣто е било станало обичай, щото между Дирекцията на Параходното дружество и между Дирекцията на желѣзницитѣ едната на другата да си даватъ безплатни билети. Това нѣщо ви се съобщил прѣди малко и отъ министерската маса, че било даже общъ обичай. На основание на този обичай, за който чухъ пръвъ пътъ азъ, когато не бѣхъ вече членъ въ управителния съвѣтъ на Българското търговско параходно дружество, издадени били два билета отъ Дирекцията на българскитѣ държавни желѣзници, за да пътуватъ съ тѣхъ членоветѣ отъ управителния съвѣтъ на казаното дружество и служащитѣ на това дружество. Азъ това узнахъ въ едно засѣдание на общото събрание на Българското търговско параходно дружество, когато вече бѣше станалъ г. Пасаровъ акционеръ, слѣдъ като му даде единъ еврейнъ акции — (Къмъ г. Г. Пасаровъ.) моитѣ съмъ си купилъ, а Вашитѣ Ви са подарени отъ единъ еврейнъ. Г-да народни прѣдставители! Щомъ се научихъ, че съ тия билети се вършело беззаконие, въ присѣдствението на почтения Балчишки народенъ прѣдставителъ въ това засѣдание на общото събрание на Българското търговско параходно дружество, заявихъ че съществува такъвъ обичай, че се злоупотрѣбавало съ тия два билета, по моео разбирање на работата, защото не се е пътувало съ тѣхъ когато се пътува по служебни работи.

Н. Сакъзовъ: Това съвсѣмъ не интересува никого, г-нъ Мирски!

Д-ръ Г. Раговъ: Когато отидете въ Варна, тамъ се разправѣте за туй!

Б. Мирски: Азъ направихъ прѣдложение, щото тия билети Дирекцията да не дава.

Н. Шоповъ: Защо ни трѣбва намъ Вашето прѣдложение?

К. Мирски: То е нужно за българската хазна. Азъ не говоря за частни работи.

Я. Сакъзовъ: Вие правите само глупости, като разправяте какво сте вършили! То не ни интересува.

К. Мирски: Азъ говоря за интереситъ на българската хазна, то е нужно за българската хазна.

Я. Сакъзовъ: Грабили сте и единитъ, и другитъ!

К. Мирски: Лъжешъ като голъ циганинъ! (Смѣхъ.) Само социалиститъ сж чисти.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля Ви, г-нъ Мирски!

К. Мирски: Направихъ прѣдложение, за въ бждще да се издаватъ тия държавни билети само на онѣзи служащи отъ дружеството, които отиватъ по служебни дружествени работи да пътуватъ по българскитъ желѣзници. Г-нъ Найдень Николовъ, правителственъ делегатъ мисля и тогава, прѣдложи видоизмѣнение на моето прѣдложение, именно за въ бждще да се държи такъвъ редъ, станалото станало, а въ бждще да бжде така. И така, не е вѣрно, дѣто казва г. Пасаровъ, че като за възнаграждение билъ ималъ право да пътува по частни свои работи на държавна смѣтка, (Г. Пасаровъ: Тѣй!) а е вѣрно само, че се рѣши и, нека донесе протокола отъ това засѣдание на събранието да се види, че се е рѣшило: занаярѣдъ Дирекцията да издава свидѣтелства на нѣкои членове отъ управителния съвѣтъ, когато пътуватъ по служебни работи. И така, не е за възнаграждение, каквото е опрѣдѣленото по 10 л. на засѣдание и тантиеми.

Г. Пасаровъ: Защищавашъ ли процеси на дружеството и колко пари си вземалъ? Г-нъ Димитровъ да бжде свидѣтель.

К. Мирски: Азъ ще кажа. Г-нъ Пасаровъ казваше, че азъ съмъ държалъ съ народняцитъ. Азъ съ кой съмъ държалъ, това не може да знае той, защото се гласува тайно, но не е срамота да държимъ съ народняцитъ, както не е срамота нѣкой да държи и съ цанковиститъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля Ви се, по-хубаво ще бжде, г-нъ Мирски, да излѣзете въ бюфета да се разправите. (Отъ дѣсницата: Вѣрно!)

К. Мирски: Азъ свършвамъ. Г-нъ Пасаровъ каза, че азъ съмъ пътувалъ по българскитъ желѣзници безплатно. По желѣзницитъ нито даже по служебни работи на Българското търговско паракходно дружество съмъ пътувалъ.

Г. Пасаровъ: Ами въ Цариградъ не ходи ли?

К. Мирски: То не е по българскитъ желѣзници. То е съ парахода на дружеството, съ който пътувахъ, но по желѣзницитъ никога не съмъ пътувалъ. А колкото се отнася до процеси, всичко на всичко прѣдъ мировия сѣдия въ Варна ми е довървалъ управителния съвѣтъ срѣщу едно лице нѣкои дѣла и едно дѣло въ Варненския окръженъ сѣдъ съ другъ единъ адвокатъ, по което още не съмъ взелъ възнаграждение. Затова г. Пасаровъ лъже и пакъ лъже!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Азъ правя бѣлѣжка на г. Мирски, 3—4 пкти употребѣ думата „лъже“. Тая дума не е парламентарна.

Г. Кирековъ: И думата „голъ циганинъ“ не е парламентарна дума!

К. Мирски: Той получава пѣтни и дневни отъ Народното Събрание и въ това врѣме пътува съ безплатни билети по държавнитъ желѣзници.

Министъръ М. Сарафовъ: Отъ размѣненитъ думи азъ извадихъ едно заключение. Азъ ще помоля моя колега г. Министърътъ на Пѣтищата и Съобщенията да забрани, щото членоветъ на управителния съвѣтъ, когато пътуватъ по частни работи, да нѣматъ право да си служатъ съ безплатни билети.

К. Мирски: Азъ именно за туй се боря тукъ!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Шоповъ има думата да направи своето питане.

П. Шоповъ: Моето питане се отнася къмъ Васъ. Нѣма ли да се тури край на тия питання?

Прѣседателствующъ А. Франгя: Споредъ правилника, не се отправятъ питання къмъ прѣдставителитъ, а само къмъ министритъ.

П. Шоповъ: Въ седмицата ние имаме единъ день, въ който да разглеждаме прошения, и намѣсто да се занимаваме съ прошения, каквито има сума, и хората чакатъ...

К. Мирски: Злоупотрѣбаватъ съ народната пара — наше право е да повдигаме тукъ въпросъ за това нѣщо!

П. Шоповъ: Ми се струва, че нѣма по-голъмо прѣстѣпление отъ това, защото това засѣдание ни коштува 5.000 л., за да ни разправяте по вашитъ билети, когато за туй нѣщо може да се разправите и вънъ и въпросътъ за билетитъ можеше да се разрѣши отъ надлежния министъръ, както и г. Министърътъ на Финанситъ каза, че ще направи разпореждане. Защо ние губимъ това врѣме?

К. Мирски: Гнусимъ се отъ прѣстѣпницитъ!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Азъ направихъ бѣлѣжка на г. Мирски. Това, което г. Шоповъ казва, то е длъжностъ на прѣседателството, и азъ направихъ нужната бѣлѣжка. Прѣседателството съ Народното Сѣбрание има единъ контрактъ — правилникътъ, и азъ изпълнявамъ дългъ си. Ако Вие не се подчинявате на правилника, азъ ще направя това, което казва самиятъ правилникъ. Та моля г. г. народнитѣ прѣдставители да оставятъ тия питання настрана и да почнемъ съ дневния редъ.

М. Такевъ: Азъ имахъ само едно питане, за да туримъ вече точка.

И. Воденчаровъ: Моля Ви се, г-нъ Такевъ! Срамота е най-сетнѣ! Три часа ни отнеха тия питання!

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Откажете се тоя пътъ, г-нъ Такевъ!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Направѣте си питането, г-нъ Такевъ.

М. Такевъ: Ако е вѣрно, че г. Пасаровъ е пжтувалъ безплатно, питамъ: защо е получилъ пжтни пари като народенъ прѣдставитель?

И. Воденчаровъ: Моля, г-нъ прѣседателю, ако е направена една грѣшка съ тѣзи разисквания, не трѣбва да се повтаря.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Пристъпваме къмъ дневния редъ. Докладчикътъ г. Драгулевъ има думата.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Хаджи Софица Хаджи Цанова отъ гр. Видинъ, която е на 70-годишна възраст и е взимала участие въ Сръбско-българската война, прѣдъ видъ на туй, че е останала безъ сръдства за живѣние въ тази си възраст, обърнала се е къмъ Народното Сѣбрание съ молба, да ѝ се отпусне една пенсия до животъ. Комисията, като разгледа това прошение и като намѣри, че нейната молба е справедлива, уважи я, като взема рѣшение да ѝ се отпусне по 20 л. мѣсечно пенсия до животъ, и ме натовари да ходатайствувамъ прѣдъ Народното Сѣбрание да узакони това нейно искане и да ѝ се даде пенсия. (М. Такевъ: Какви документи има?) Има свидѣтелство отъ Видинското градско-общинско управление; има воененъ билетъ и свидѣтелство, че носи кръстъ за храбростъ, по тази причина, че е вземала участие въ войната, че е била ранена, че е лежала въ болницата, като труженица, като войникъ, който е вземалъ участие въ войната. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Доброволница.) Доброволница, да, тя не е била войникъ, но като доброволка е отишла въ войната. Искамъ да добавя туй: прѣдъ видъ на това, че ние въ нѣколко случая, като разглеждахме и други прошения за пенсия, рѣшихме въпроса по прин-

ципъ — такива искания да се отправятъ на г. Министра на Финанситѣ, той да ги удостоява съ нужното внимание. Азъ впоследствие помолихъ комисията да направя тази молба къмъ Народното Сѣбрание, тъй че прави и тази молба, а Народното Сѣбрание да рѣши както намѣри за добръ. (Гласове: Добръ.)

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ мисля, че нѣма какво да се разсѣждава по-нататѣкъ по този въпросъ — да се прати въ Министерството на Финанситѣ и, ако то намѣри за нужно, ще внесе прѣдложение. (Гласове: Добръ.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване, прошенieto да се изпрати на г. Министра на Финанситѣ. Които приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Сѣбрание приема.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Друго едно прошение отъ Мария Иванова Сутичъ, отъ гр. Татаръ-Пазарджикъ. Тази жена е жената на единъ съучастникъ въ възстанието, заедно съ покойния Каблешковъ, извѣстенъ български революционеръ, (Д-ръ Г. Гаговъ: И Бенковски.) и Бенковски. Тя така сжщо удостоверява съ документъ отъ градското общинско управление, отъ лица, които познаватъ участието на мъжа ѝ и нейното участие дори въ онова врѣмешното движение. Комисията, като го разгледа и обсъди добръ, дойде до заключение, че тоже заслужава вниманието на Народното Сѣбрание, заслужава да се уважи, като рѣши да ѝ се отпусне тоже 20 л. помѣсечна пенсия за прѣживяване. (Гласове: И то да се прати въ Финансовото Министерство.)

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ моля и това прошение да се прати въ Министерството на Финанситѣ. (Гласове: Да, да.)

Д-ръ Г. Гаговъ: Ако Народното Сѣбрание е разположено и туй прошение да се изпрати на г. Министра на Финанситѣ, азъ ще обърна на г. Министра на Финанситѣ вниманието върху „Миналото“ отъ Заимова и Захария Стояновъ, дѣто е изложенъ цѣлиятъ нейнъ животъ и дѣйствиата ѝ. Тя е жена, която е дошла отъ Хърватско съ мъжа си и е дѣйствувала съ Бенковски и Каблешкова заедно, и заслужава тази помощъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ прѣдложението да се изпрати до Министерството на Финанситѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Сѣбрание приема.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Ще докладвамъ прошенieto на Васила Манчевъ, български държавенъ пенсионеръ. Получава 130 л. мѣсечна пенсия; обаче, понеже тази пенсия му била недостатъчна, поискалъ е отъ Народното Сѣбрание да му я уве-

лични. Комисията разгледа това прошение, но не намъри за основателна неговата молба и я остави безъ послѣдствие. Прѣдъ видъ на туй, обаче, че нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители изказаха желание тази молба да се докладва въ Народното Събрание, съгласно правилника, възложи ми се да я докладвамъ, като съобща, че рѣшението на комисията е да се остави безъ послѣдствие. (Е. Начевъ: Кой прѣдставител е поискалъ това?) Нѣкои отъ прѣдставителитѣ — не е важно това. (Е. Начевъ: Трѣбва да се знае.) Дѣдо Цанковъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Докладчикътъ каза, че понеже искали нѣкои съ членове на комисията да се докладва, затова го докладва. (Гласове: Нѣма го!)

Какво е рѣшила комисията, г-нъ докладчикъ?

Докладчикъ П. Драгулевъ: Да се остави безъ послѣдствие, но понеже правилникътъ казва, че ако нѣкой отъ народнитѣ прѣдставители пожелае оставеното безъ послѣдствие рѣшение да се докладва въ Народното Събрание, докладчикътъ го докладва по заповѣдъ на прѣдседателя. (Гласове: Кой е той?) Дѣдо Цанковъ е поискалъ да се докладва.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване рѣшението на комисията — да се остави това прошение безъ послѣдствие и моли г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ туй рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На второ мѣсто докладчикътъ г. Иванъ Василевъ има думата.

Докладчикъ И. Василевъ: Г-да народни прѣдставители! Ще докладвамъ заявлението на жителитѣ отъ с. Козлодуй, Орѣховска околия, Врачански окръгъ. Въ заявлението си тѣ молятъ Народното Събрание да разрѣши на прѣдприемача, който прѣди 5—6 години е билъ вземалъ подъ наемъ на експлоатация държавния соватъ въ тамошната околия, нареченъ „Козлодуй“, слѣдующето. Въ поемнитѣ условия, когато този прѣдприемачъ е взелъ тази земя на експлоатация, ти му е дадена само за пасбище и съ условие, колкото земи намъри разработени вѣтрѣ, да ги прѣобърне веднага на пасбища, и когато изтече срокътъ, да ги прѣдстави на държавата, както сж си били прѣди врѣме. Въ продължение на три години, откакъ прѣдприемачътъ е взелъ да се ползува, колкото разработени земи е намърилъ, той ги е отнелъ отъ хората, които сж ги работили и които сж се ползували отъ тѣхъ, и види се това отнемане кара тия жители да бързатъ и молятъ Народното Събрание, щото да разрѣши на прѣдприемача да даде сѣщитѣ тии земи, които тѣзи жители сж обработвали, — да даде право на прѣдприемача да ги дава на хората за да ги обработватъ и за да се ползуватъ отъ тѣзи земи. (Н. Мушановъ: Безъ наемъ?) На из-

полища. Заявлението е отъ 1899 г. Тѣй че срокътъ на това прѣдприятие, споредъ изчислението, което азъ правя, излиза, че прѣди една година на наемателитѣ е изтекълъ срокътъ. Направено е запитване отъ Народното Събрание до Министерството на Финанситѣ, което отговори, че тѣзи земи сж били дадени на жителитѣ отъ Босилеградската околия които сж отишли да се заселятъ въ тѣзи мѣста, и една частъ отъ около 2.000 декара сж били дадени на българитѣ, които се изселватъ отъ Ромъния. Тѣй че, засега тая земя не е свободна и, като така, пропетарната комисия съгласно съ мнѣнието на министерството остава заявлението безъ послѣдствие. Единъ членъ отъ тази комисия г. Ионий Гърковъ остана недоволенъ и пожела да се докладва въ Народното Събрание и, съгласно чл. 75 отъ правилника, азъ го внесохъ и го докладвамъ въ смисълъ, въ каквато се намира по самитѣ книги.

И. Гърковъ: Г-да народни прѣдставители! Като членъ отъ комисията азъ по едно нѣщо останахъ недоволенъ, тѣй като не знаехъ, че срокътъ на наемателитѣ е изтекълъ. Обаче отъ направената справка се вижда, че срокътъ е билъ изтекълъ и една частъ била дадена на жителитѣ отъ Босилеградската околия, а другата частъ е останала свободна, за която жителитѣ отъ с. Козлодуй сж подали ново прошение, и когато дойде да се разисква то, тогава ще си кажа мнѣнието.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване прѣдложението на пропетарната комисия, т. е. да се остави безъ послѣдствие прошеянето на с. Козлодуй. (П. Вжжаровъ: Да се признае за безпрѣдметно!) Който приематъ прѣдложението на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ И. Василевъ: Г-да народни прѣдставители! Има още едно заявление да докладвамъ. То е отъ Павле Поповъ Вучковичъ, черногорецъ. Прѣзъ 1901 г. се е изселилъ отъ отечеството си заедно съ сѣмейството си и заминалъ за Ерусалимъ и, като прѣживѣлъ тамъ 5 мѣсеца, животътъ му се видѣлъ мъченъ между арабитѣ и се принудилъ да се върне обратно не въ Черна-Гора, а прѣзъ Солунъ за Скопие, дѣто прѣстолялъ една година и два мѣсеца. Прѣзъ това врѣме живуцитѣ сърби тамъ го подозрѣли, че той симпатизира на българитѣ, наклеветенъ билъ на турскитѣ власти като членъ на Македоно-одринския комитетъ, и като такъвъ билъ затворенъ въ затвора. Казва въ заявлението, че благодарение на руския императорски дипломатически агентъ Машковъ билъ пуснатъ. Слѣдъ туй, като видѣлъ, че положението му и тамъ е невъзможно, отива при българския агентъ и поискалъ отъ него съвѣтъ. И той го посвѣтвалъ да замине за България и му далъ 10 л. пари, като му казалъ да се обърне къмъ нѣкои благодѣтелни хора или къмъ властитѣ и да иска да се установи да живѣе въ България.

Заявлението му е пратено чрез Министерството на Финансите. Министерството на Финансите съпраща от 1 ноември, като го пръпраща въ Народното Събрание, казва: „остава на благоустройство на Народното Събрание“. При всички тия книжа — от едно прошение и едно приключено писмо — комисията, когато разглеждаше това писмо, намъри го недостатъчно за да удовлетвори прощата му и, като така, остави го безъ послѣдствие. Въ сщия денъ, докато заседаваше комисията, дохожда друго едно писмо отъ Министерството на Външнитъ Работи, съ приключено едно свидетелство, издадено отъ българския агентъ въ Скопие, което свидетелствува за неговото трудолюбие, честност и описва сѣмейното положение, което се състои отъ синове: Иванъ 25-годишенъ, Константинъ на 19 години, Кръстьо на 8 години и дъщеря Милица на 10 години. И министерството съ пръпоръжа пръпраща това негово свидетелство за да се приключи къмъ първото и по възможност да може да се удовлетвори. Искането на този черногорецъ се състои въ това: да му се даде държавна земя и пари за обзавеждането на земята, за да се засели. Понеже комисията го остави безъ послѣдствие, членътъ отъ комисията г. Драгулевъ остана недоволенъ и по неговата молба азъ го докладвамъ тукъ, въ Събранието, за да се произнесе.

Н. Мушановъ: Да се изпрати пенсионеръ на тайнитъ фондове.

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ съжалявамъ, че такива работи излизатъ отъ прошетарната комисия, на която и азъ съмъ членъ, по понеже не съмъ присъствувалъ на тѣзи заседания, то не зная какъ е вземала рѣшението. Редътъ му е така, че когато нѣкое прошение, по заявлението на нѣкои членове, съгласно правилника, се докладва въ Събранието, този членъ трѣбва да бѣде тукъ, за да развие и да обори рѣшението на комисията. Щомъ почна да се докладва това заявление, г. Драгулевъ напусна залата. Така стана и съ друго едно заявление, което той самъ докладва. Каза, че нѣкой искалъ да се докладва въ Събранието, а никой не излѣзе. Естествено, като се иска да се докладва тукъ, трѣбва да се излѣзе съ мотиви, за да се обори такова едно рѣшение на комисията. Азъ ще моля поне прошетарната комисия, членовѣтъ на тази комисия съ подобни резолюции другъ пътъ да не излизатъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Който приема рѣшението на прошетарната комисия да остане това прошение безъ послѣдствие, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Понеже г. Страшимировъ не е готовъ, така сщщо и г. Гърковъ не е готовъ, тогава, съ съжаление, ще оставимъ прошенията и ще почнемъ законопроекта за отчетността по бюджета. Обаче, докато дойде докладчикътъ, давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: (Звъни.) Засѣданието продължава.

Прѣседателството съобщава на г. г. народнитъ прѣдставители, че е постъпило едно писмо отъ Министерството на Вътрѣшнитъ Работи, съ което се съобщава на г. прѣседателя на Народното Събрание, какво по случай рождения денъ на Негово Царско Височество Прѣстопронаслѣдникътъ въ понеделникъ на 20-й т. м., въ 11 ч. сутринта, ще се отслужи благодарственъ молебенъ въ съборната църква „Св. Кралъ“. Облѣкло рединготъ и цилиндъръ. Народнитъ прѣдставители, които желаятъ, могатъ да присъствуватъ тамъ.

По чл. 23 на законопроекта за отчетността по бюджета г. Такевъ има думата.

А. Страшимировъ: Азъ одеѣ не бѣхъ тукъ, но разбрахъ, че докладването на прошения е отложено. Но тъй като г. Веню Кръстевъ, който е докладчикъ, не е докладвалъ и не ще може и напредъ да докладва, както знаете, то прѣседателятъ на комисията взема нѣкои негови важни прошения и иска да ги докладва, а сщщо и азъ имамъ да докладвамъ нѣкои прошения. Тъй че, ако почитаемото бюро на Народното Събрание е съгласно да се продължи докладването на прошения, заявявамъ че има готови.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Страшимировъ, Събранието рѣши да се мине на втория дневенъ редъ.

А. Страшимировъ: То е рѣшило прѣдъ видъ на това, че нѣма готови прошения, но азъ заявявамъ, че имамъ прошения.

Д. Цанковъ: Азъ моля Народното Събрание да отлѣпи рѣшението си. Такива прѣрѣшения ставатъ. По-напредъ го направили, като мислили, че нѣмало готови прошения да се докладватъ. Но азъ го моля да се съгласи да се докладватъ още прошения, защото трѣбва да свършимъ тѣзи прошения. (Обаждатъ се: Да, да.) Азъ ви казвамъ, че има толкова прошения, а нѣкъ събота понѣкога е празникъ, нѣкога други по-важни работи има да се разглеждатъ, тъй щото прошенията оставатъ. Затуй, моля ви се, рѣшете да се продължи докладването на прошения.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г. Цанкова.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ моля най-напредъ да се знае, има ли за докладване прошения или не.

А. Страшимировъ: Имамъ и азъ, има и г. прѣседателятъ на комисията.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Ако имате готови, докладвайте ги.

Министъръ М. Сарафовъ: Нѣма какво да се гласува.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Имате думата, г-нѣ Страшимировъ.

Докладчикъ А. Страшимировъ: Г-да народни прѣдставители! Едно заявление е постѣпило въ пропетарната комисиѣ отъ редника войникъ, Стефанъ Велковъ, отъ Шуменъ. Той билъ въ първия призивъ и е участвувалъ въ Сръбско-българската война, кѣдѣто, по свидѣтелство, билъ раненъ на Сливница. Тази рана е могла да се закрие на врѣмето, той билъ младъ и не поискалъ пенсия. Обаче слѣдъ изтичане на врѣме, раната се възобновила и сега той ето въ какво е положение: Самъ 50-годишенъ, жена 49-годишна, три дѣца, отъ които най-големъто е 14-годишно, а другитѣ по-малки, единъ баща 90-годишенъ, една майка 70-годишна и всичката тази челядъ той самъ трѣбва да храни, а пъкъ раната му се възобновила и той, по всички документи, не е способенъ за никаква работа. Благодарение на туй положение, той подава заявление въ окръжния сѣдъ въ Шуменъ и поискалъ да му се опрѣдѣли инвалидна пенсия. Окрѣжниятъ сѣдъ, мимо туй че миналъ срокътъ отъ 5 години, споредъ чл. 16 на закона за военнитѣ пенсии, е разрѣшилъ да се отпусне на тоя войникъ пенсия. Но прокурорътъ е апелиралъ това рѣшение на сѣда и Русенскиятъ апелативенъ сѣдъ, пакъ като се е придържалъ по строгостта на закона, е рѣшилъ, че войникътъ нѣма право сега, слѣдъ като се е изминалъ 5-годишниятъ срокъ отъ деня на раняването му, да получи пенсия и не му е отпусналъ пенсия. Той съ едно дълго заявление до Народното Събрание моли Народното Събрание да не се счита буквата на закона така, че срокътъ е 5 години отъ деня на раняването му, ами да се счита за 5 години този срокъ отъ деня на констатирането неговата инвалидность. Тази молба, отправена до насъ, той подкрѣпя още съ едно: ако, казва, Народното Събрание не се счита компетентно да тѣлеува по такъвъ начинъ закопа, азъ пѣмамъ абсолютно никаква възможность да храня сѣмейството си, самъ съмъ на легло, то поне да ми се отпусне врѣмenna помощъ. Прочее, искането му е двойно. Комисиѣта, като прѣгледа всички документи, намѣри, че трѣбва да се направи нѣщо за тоя бѣденъ човѣкъ и ме упълномощи да докладвамъ. Рѣшението на комисиѣта е такова: „Да се поднови срокътъ на просителя за да може чрѣзъ сѣдилището да си иска пенсия, а ако Народното Събрание не се счете за компетентно да тѣлеува закона, то да му отпусне една врѣмenna помощъ отъ 500 л“.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ моля Народното Събрание да не приема никакво възстановление на срока. Ние и другъ пѣтъ имаме случай да се произнесемъ по въпроси отъ

подобенъ характеръ. Намирамъ, че не е работа на Народното Събрание да се мѣси въ дѣлата на сѣдилищата — да възстановява срокове, които отъ точка зрѣние на сѣдебнитѣ закони сѣ изтекли. Кolkото се касае до другото искане на комисиѣта, азъ оставамъ на моя колега и на народнитѣ прѣдставители да се произнесатъ.

Н. Шивачевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ това искахъ да кажа, което каза почитаемиятъ г. Министъръ-Прѣседателъ. Не може Народното Събрание да възстановява срокове. Народното Събрание е длѣжно въобще да пази своитѣ граници и нѣма право да излиза вънъ отъ границитѣ, които законътъ му дава. Сѣдебната властъ има свои граници и изпълнява свои функции, така щото нѣмаме право да ѝ се мѣсимъ. Кolkото се касае до второто заявление, да се даде нѣкоя помощъ, ние, г-да, правимъ законъ за отчетността по бюджета и той е единъ видъ хигиенически правила за правилното разходване на държавнитѣ срѣдства, а тукъ нееднократно се говори, че въ сѣботата стотини хиляди се даватъ по прошения. Ето защо, азъ съмъ на мнѣние да се прати прошенията на почитаемия Министъръ на Финанситѣ и, ако той намѣри, че просителътъ заслужава, той ще го внесе съ особенъ докладъ. Правя, прочее, прѣдложение да се прати прошенията на г. Министра на Финанситѣ.

М. Доспатски: Г-да народни прѣдставители! Азъ не познавамъ нито лицето, което е дало заявлението, нито въпроса. Обаче, мисля, много справедливо ще бѣде да удовлетворимъ молбата на този бѣденъ просителъ. И едното, и другото можемъ да рѣшимъ, и азъ мисля, че нѣма да погрѣшимъ, защото той, по каквито и да е причини, мислилъ, че ще оздравѣе и че ще стане способенъ да прѣхранва себе си и своитѣ домашни, обаче по-послѣ се оказва, че не е билъ способенъ и единствено по тази причина може да е пропусналъ срока. А отъ друга страна, може да не е знаалъ закона и по такъвъ начинъ е пропусналъ срока. Наистина, незнанието на законитѣ не извинява никого, не му дава право, че не е знаалъ законитѣ; обаче, ние знаемъ, че повечето хора не знаятъ тия фатални срокове, че съ минаването на 1 часъ или 24 часа просрочватъ и се лишаватъ отъ правото. Това отъ една страна. Отъ друга страна, ако не направимъ това, както г. докладчикътъ докладваше и комисиѣта много справедливо се е произнесла, ще извършимъ една несправедливостъ. Тукъ ние раздаваме милости и създаваме закони. Нищо не ще направимъ, никаква погрѣшка нѣма да направимъ, ако дадемъ такава малка милостъ на този човѣкъ, на когото, както описа г. докладчикътъ, цѣлото сѣмейство се е намирало въ такова бѣдно положение. Този човѣкъ не се е ранилъ самъ, не е станалъ неспособенъ по своя кефъ, ами е отишълъ да защищава отечеството отъ външни неприятели и тогазъ е раненъ и е станалъ неспособенъ

за работа. Затова азъ мисля, че нѣма да направимъ грѣшка, ако рѣшимъ да се възстанови правото на този човѣкъ. Ако не направите това, тогава да му се отпусне помощъ въ оня размѣръ, въ който е рѣшила комисията. Нѣма да направимъ погрѣшка, а ще направимъ едно челолюбие.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Ако е работата да дадемъ помощъ, или милостъ да се направи на този пострадалъ войникъ, въ бюджета на Министерството на Войната има прѣдвидени суми, отъ които може и се даватъ, дѣйствително, помощи, когато се прѣдставятъ такива случаи. И не само по Военното Министерство има това, а и по другитѣ министерства има подобни суми. Когато заболѣе нѣкой или се поврѣди отъ служба, има параграфи за непрѣдвидени разноси, отъ които може да се даде една малка сума. Министерството на Войната е най-компетентното да види, дали дѣйствително е раненъ и каква му е раната, и то ще може да се произнесе. Обикновено такива прошения се пращатъ въ Министерския съвѣтъ и тамъ се рѣшава. Моето мнѣние е да се не праща това прошение въ Министерството на Финанситѣ, понеже то не е компетентно, а да се изпрати въ Министерството на Войната и то да направи каквото може.

Н. Шивачевъ: Добрѣ, нѣмамъ нищо.

И. Вобековъ: Съ прѣдложение да бѣде удовлетворено.

Министъръ М. Сарафовъ: Да се прати на Министра на Войната да направи каквото може.

Докладчикъ А. Страшимировъ: Г-да! Когато ние взехме туй рѣшение, имавме прѣдъ видъ обстоятелството, че ние за по-прѣдипнитѣ си народни дѣла много сме отпускали, а за Сръбско-българската война, за такъвъ единъ изключителенъ случай, когато е станало пропускане на срока, защото когато се е чувствувалъ младъ и силенъ, не е намиралъ за нужно да проси, а сега защото има 90-годишенъ баща, три дѣца малки и той самъ лежи на легло, съгласѣте се, че ние не можемъ току-така проформа да рѣшимъ, че ще пратимъ прошенията въ министерството, не знаейќи какво да станело тамъ. Азъ съмъ на мнѣние, че или трѣбва да отпуснемъ нѣщо, или пъкъ ако не отпуснемъ, да вземемъ рѣшение съ прѣпорѣка да се удовлетвори прошенията. (Н. Цановъ: Съ прѣпорѣка.) Да, съ прѣпорѣка.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Съ прѣпорѣка да бѣде удовлетворено.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Тогава ще положа на гласуване прѣдложението, което не изчерпва въпроса, именно прошенията на просители да се изпрати въ Военното Министерство съ прѣ-

порѣка. (Н. Шивачевъ: Ако е основателно!) съ прѣпорѣка отъ Народното Събрание да се удовлетвори просителятъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Народното Събрание прѣпорѣчва молбата, (Н. Шивачевъ: Ако е основателна!) а не да се удовлетвори. Ако вземете такова рѣшение „да се удовлетвори“, значи вие му давате. Азъ ви моля да вземете туй рѣшение: да се прѣпорѣча молбата на просителя на Военното Министерство да я удовлетвори доколкото може.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Тогава прѣдложението ще бѣде слѣдующето: молбата на просителя да се изпрати въ Военното Министерство съ прѣпорѣка, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ А. Страшимировъ: Имамъ още едно заявление на Петра Н. Чебаевъ, отъ гр. Варна, който казва, че билъ опълченецъ-поборникъ въ Червения кръстъ. Прѣдставя, дѣйствително, документи отъ Червения кръстъ, че е билъ, но съ заплатата ли е билъ, или не, нищо не поменува и какви заслуги има нищо не поменува. Казва само, че пенсията му до прѣди една година е била 25 л., а сега е намалена на 12 л. и 50 ст., и затова иска да се увеличи.

Комисията, като разгледа документитѣ му, намѣри мотивитѣ му тъмни за Народното Събрание. Той би трѣбвало да се обърне къмъ пенсионния съвѣтъ и затова комисията остави прошенията му безъ послѣдствие. Но по настояването на единъ народенъ прѣдставител, който пъкъ бѣше принуденъ да направи това по настояването на самия просителъ и не го оставаше на мира, прошенията се внесе за докладване тукъ въ Народното Събрание.

И. Вобековъ: Кой е той?

Прѣседателствующъ А. Франгя: Който народенъ прѣдставителъ е настоявалъ въ комисията да се докладва това прошение тукъ, да излѣзе да изложи мотивитѣ си, ако има такива. (Никой не се обажда.)

Министъръ М. Сарафовъ: Прави прѣдложение да се прати това прошение въ Министерството на Финанситѣ, за да се сезира пенсионниятъ съвѣтъ съ тази работа.

Г. Пасаровъ: Трѣбва да чуемъ мотивитѣ на този прѣдставителъ.

Докладчикъ А. Страшимировъ: Нѣма го тукъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване прѣдложението, да се прати въ Министерството на Финанситѣ, за да се сезира пенсионниятъ одѣлъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители,

които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Общинскиятъ съвѣтъ на с. Татаре, Свищовска околия, е подалъ прошение съ молба да му се отстъпи едно мѣсто отъ 300 декара подъ название „Блато“. Въ прошенето си общинскиятъ съвѣтъ излага, че това мѣсто принадлежи на самата община, но по единъ или другъ начинъ държавата турила ржка на това мѣсто, обсебила го, и, като не иска да влиза въ съдебна прѣпирия съ държавата, за да го усвоява по съдебенъ редъ, моли Народното Събрание да го отстъпи на селото, като държавенъ имотъ, безъ пари. Министерството на Финансите е дало мнѣние да се продаде това мѣсто на с. Татаре по 5 л. декарътъ. (Министъръ М. Сарафовъ: Ако обичате прочетѣте заключението.) Ето какво казва: „Като рѣши да имъ се продаде оная частъ отъ държавното Татарско блато, която се нарича „Блато“, съ пространство отъ 300 декара, срѣщу едно възнаграждение отъ 5 л. за декаръ, платими при отстъпването на имота, послѣдното, обаче, да стане слѣдъ изтичането на наемния срокъ на блатото“. Защото това блато е дадено подъ наемъ на хората, които и сега го иматъ.

Комисията рѣши това мѣсто да се продаде на с. Татаре, съгласно мнѣнието изказано отъ г. Министра на Финансите.

Министъръ М. Сарафовъ: Т. е. разрешава на Министра да го продаде безъ търгъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Ония, които приематъ прѣдложението на комисията да се продаде това мѣсто на това село безъ търгъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Прошение на Ксенофонта Хаджи Петровъ, който иска да му се даде концесия, за да консервира зеленчуци, месо и плодове. Министерството на Търговията и Земледѣлието, съ писмо подъ № 11459 отъ 1 юлий 1902 г., е изказало мнѣние да му се даде концесия съ условие, Ксенофонтъ Хаджи Петровъ да има изключително право само той да консервира хранителни продукти въ окржкитѣ: Софийски и Кюстендилски. (Чете.)

„2) Концесията на К. Х. Петровъ да има сила само за 10 години, начипая отъ деня, когато фабриката му ще бѣде турена въ дѣйствиe, за което да му се даде единъ срокъ отъ 1½ година;

„3) Концесията на К. Х. Петровъ ще обема консервирането на хранителни продукти (меса, риби, плодове, зеленчуци и др. подобни) чрѣзъ отлъчване на въздуха, сир. чрѣзъ херметическо затваряне на консервитѣ въ тенекиени кутии или стѣкла, и при съдѣйствието на топлината чрѣзъ прѣкарването имъ чрѣзъ банята „Мари“ (Bain-Mari);

„4) Прѣзъ концесионния периодъ да се отпускатъ на концесионера безъ мито стѣклата и кутиитѣ, които ще му бѣдатъ необходими за лично употребление. Отъ това право, обаче, той не ще се ползува, ако тия съдове почнатъ да се произвеждатъ у насъ и ако по цѣнитѣ си тѣ не ще бѣдатъ поскѣпи отъ тия на иностраннытѣ, смѣтани франко границата. Въ такъвъ случай той ще има право да внася безъ мито само тенекеето, ако би пожелалъ самъ да си приготвява кугинтѣ и тенекиенитѣ капачки; концесионерътъ се задѣлжава въ течение на три години да почне да приготвява въ страната поменатитѣ съдове;

„5) К. Х. Петровъ да може да се ползува отъ всичкитѣ облаги на закона за насърчение мѣстиата индустрия, само ако заведението му би отговаряло на чл. 1 отъ този законъ, при изрично условие, че държавата нѣма да има никаква отговорностъ спрѣмо концесионера, ако намѣри за добръ да измѣни или отмѣни тоя законъ;

„6) Бодисването или подправянето на консервитѣ ще става по начини безвръдни за консоматоритѣ и то само съ прѣдварителното разрѣшение на Министерството на Търговията и Земледѣлието;

„7) Концесионерътъ да се задѣлжи да се подчинява на всичкитѣ закони, мѣроприятия и разпорѣдби на Министерството, които съществуватъ или които би се създали за въ бѣдѣще, относително хигиеническитѣ условия, на които би трѣбвало да отговаря заведението му или относително регламентацията на работническия трудъ.

„При спазването на тия условия, искането на просителя заслужа да бѣде удовлетворено и неговата инициатива да се подкрѣпи“.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ не чухъ дѣ ще бѣде фабриката.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Въ София и Кюстендилъ.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Ами вземемо ли е мнѣнието на Министерството на Търговията и Земледѣлието?

Докладчикъ П. Драгулевъ: Това чета. Послѣдвало е едно допълнително писмо отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието съ слѣдующето съдържание:

„Въ допълнение на отношението си отъ 1 юлий т. г., подъ № 11459, Министерството на Търговията и Земледѣлието, вслѣдствие писмената молба на софийския жител Ксенофонтъ Х. Петровъ, има честь да Ви съобщи, Господине Прѣдседателю, че то е на мнѣние да се прѣдвиди въ условията за концесията, която този послѣдниятъ иска, че той ще има право да произвежда и захаросани плодове, а тѣй сѣщо и мармелади (каша отъ плодове).“

Комисията, като разгледа това прошение, намѣри го за уважително и рѣши да се даде исканата концесия на г. Ксенофонта Х. Петровъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Ако би Народното Събрание да рѣши да се даде тази концесия, азъ бихъ молилъ да се даде подъ условие, че просителътъ ще има право да се ползува съ закона за насърчение на мѣстната индустрия само дотогава, докогато законътъ бѣде въ сила; да не бѣде задължително. (М. Такевъ: Да, да.) Защото може да се разбира, че единъ пътъ дадена концесията, при условията на сега съществуващия законъ, ние се вързваме да не можемъ да измѣняваме този законъ по отношение на просителя. Азъ правя това изрично да се знае, че ако Народното Събрание, заедно съ правителството, нѣкога намѣрятъ, че трѣбва да се измѣни този законъ, или да се отмѣни, то просителътъ да нѣма право да иска обезщетение отъ държавата за измѣнението или отмѣнението на този законъ.

Н. Гимиджийски: Ами какво ще кажете по отношение митата за стѣклата? Съгласни ли сте да се отпускатъ, както той иска въ концесията си?

Министъръ М. Сарафовъ: И то влиза въ закона за насърчение на мѣстната индустрия. Азъ съмъ въобще противенъ на тия начала. Азъ даже бихъ желалъ да се каже, че тия сѣдове, въ които ще поставя своитѣ фабрики, да се задължи слѣдъ извѣстно врѣме да ги произвежда тукъ, въ страната.

С. Арсениевъ: Дали тази прѣписка е прѣживѣла ония искания, изисквани отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия? Въ чл. 17 — паметта, чини ми се, нѣма да ме излъже — е казано, че онзи, който ще иска да открие нѣкаква индустрия, трѣбва да се обърне къмъ Министерството на Търговията и Земледѣлието. Послѣдното, слѣдъ като намѣри, че исканията на просителя сѣ отъ естество да се удовлетворятъ, праща го въ Министерския съвѣтъ, който отъ своя страна съ постановление изказва своето мнѣние, дали да се даде концесия или не. Азъ искамъ да зная, дали тази прѣписка е прѣживѣла този поредѣкъ на законнитѣ искания и, послѣ, отдѣ е дошла, дали е дошла тукъ отъ „Вечерна Поща“? (Смѣхъ.)

Докладчикъ П. Драгулевъ: Да ви кажа. Прошението е дадено до прѣседателството на Народното Събрание още на 7 ноемврий 1901 г. Тогава прѣседателятъ на Народното Събрание го е изпратилъ въ комисията. Министерътъ, по прѣдложение на прѣседателя на Народното Събрание, е далъ своето мнѣние. Министерскиятъ Съвѣтъ не е сезиранъ съ този въпросъ, а тукъ комисията го рѣши възъ основа на това прошение и възъ основа на изказаното мнѣние отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието.

Н. Константиновъ: Г-да народни прѣдставители! Поисканата концесия отъ г. Ксенофонта Хаджи Петровъ ми се вижда, че е поискана само затуй, защото той не може да се ползува по закона за

насърчение мѣстната индустрия, като такава индустрия, непрѣвидена въ този законъ, или, съ други думи, прави едно заобикаляне на закона. Такава индустрия и сега съществува и се развива въ България, безъ всѣкаква концесия и безъ всѣкакви поощрения. Консервиране на месо става и сега въ България и се изнасятъ за Германия и, ако щете, въ голѣмо количество — по цѣли вагони се изнасятъ. Така щѣто, поощряването на тази индустрия нѣма нужда отъ концесия. Мене ме е страхъ, че тази концесия се иска за да се осигурятъ бѣдѣщи нѣкои права, както самъ г. Министерътъ на Финансите подозира, че тоя човѣкъ, може би, единъ день ще заведе нѣкакъвъ процесъ срѣщу държавата, възъ основа на тая концесия. Вие виждате, че той е посегналъ още по-нататѣкъ, да иска концесия за правене на сладка, мармеладъ, както го казватъ по нашенски. Тия шегѣ, г-да народни прѣдставители, не трѣбва да ги поощряваме, особено отъ тукъ. Азъ зная, че на нѣкой си шекерджия тукъ, въ София, нѣкой си Пѣевъ, е позволено да внася захаръ безъ мито или поне безъ акцизъ — положително не зная, — а на други шекерджии това нѣщо не е позволено. Така сѣщо тоя човѣкъ, както виждате отъ условията, които поставя Министерството на Търговията и Земледѣлието, иска още отсега да му се признаятъ правата да се ползува съ безмитенъ вносъ на нѣкакви сурови продукти и за ползуване отъ правата на закона за насърчението на мѣстната индустрия. Съ една рѣчь, азъ не намирамъ за нужно да се покровителствува тая индустрия за консервиране на месо или зеленчуци, или пъкъ за шекерджилѣка, какъвто го има на всѣко кѹше у насъ, а още по-малко намирамъ пъкъ тази мѣрка, да се даватъ концесии като поощряване на индустрията. Даването на концесии, споредъ моето крайно убѣждение, не поощрява индустрията, а, напротивъ, то я спира. Поощряването на индустрията може по всѣки другъ начинъ да се достигне, но чрезъ концесии вие поставяте индустрията въ рѣцѣтъ на едни монополисти, които ще ви приготвятъ лоши продукти, лоша индустрия и нѣма да принасятъ никаква полза. Ако вие поощрявате тая индустрия не по лицата, които я индустриализиратъ, ами самата индустрия ако поощрявате, дайте на лицата да се конкуриратъ и тѣ на основание облагитѣ, които имъ давате, ще се надпрѣварятъ и ще ви дадатъ по възможностъ по-добро качество продукти и ще отидатъ да се конкуриратъ на международния пазаръ или тамъ, дѣто се искатъ тия продукти. Менѣ ми се струва, че вече е дадена една концесия за консервиране на зеленчука въ Варна. И отъ това нищо полезно не излѣзе и нѣма да излѣзе. Сѣщата тая индустрия вие виждате въ всичкитѣ бахчеванджии. Всичкитѣ бахчеванджии въ София правятъ тая индустрия безъ никаква концесия и ви продаватъ и за 20 и за 30 пари отъ червени патлиджани направенъ тѣй консервиранъ маджунъ. Така щѣто, нѣкои особени заслуги или нѣкои особени успѣхи отъ

подобенъ родъ поощрения на такава една индустрия азъ не виждамъ и не мога да видя. Ето защо азъ съмъ на мнѣние, че прошеніето трѣбва да се остави безъ послѣдствие, макаръ че министерството е дало такава мнѣние.

Н. Шивачевъ: Г-да народни прѣдставители! Нѣмамъ на рѣцѣ закона за поощрение на индустрията, по здравиятъ разумъ трѣбва да ни диктува, че когато се дава известна индустрия на концесия, монополъ на известно лице, трѣбва да има особени нѣкои причини. Най-малкото нѣщо, което въ другитѣ държави се прави, когато се дава една концесия, то е, че става единъ видъ контрактъ между държавата и частнитѣ лица. Частното лице се задължава, че известно количество, да кажемъ, месо ли ще консервира или зеленчуци и пр. и пр., известно количество отъ тия продукти да изнася на вънъ задъ граница, и, въ замѣна на това, държавата му казва: добръ, ще ви дадемъ тази привилегия да не плащате мита и пр. Тукъ, обаче, вижда се, че задължения има само отъ страна на държавното съкровище, а отъ страна на просителя не виждамъ никакви задължения: какви права има държавата въ случая, ние не ги виждаме. Ето защо, безъ да влизамъ повече въ подробности, както каза и Свищовскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Константиновъ, трѣбва да оставимъ това прошение безъ послѣдствие и, ако се интересува просителътъ, нека, като изучи въпроса, да се отнесе до Министерството на Търговията и Земледѣлието и Министерството, като изучи въпроса, ще доде да изложи съ напечатанъ докладъ сериознитѣ мотиви, които го каратъ да иска тая концесия, и тогава Народното Сѣбрание ще се произнесе, правилно ли е да се даде тая концесия, или не. Чете ни се прошеніето, условията, но ние имаме ли време, можемъ ли да се произнесемъ само слѣдъ прочитането на прошеніето? Па и доколко моитѣ свѣдѣния се простиратъ, ако е въпросътъ за такава концесия, която всѣки би направилъ, тогава нѣма смисълъ даването ѝ, защото и азъ за дома си правя по 150 шишета консервирани домати, та мога да взема 5.000 шишета да ги напълня и, щомъ не се плаща мито, да ги продавамъ. Ето защо азъ мисля, че е опасенъ този начинъ на даване концесии само по докладъ на прошектарната комисия, и затова азъ ще моля да се остави това прошение безъ послѣдствие, още повече, г-да прѣдставители, че има единъ споренъ въпросъ въ науката, доколко тия концесии, доколко тия сръдства, които се даватъ за насърчаване на индустрията, могатъ да бѣдатъ полезни. Нека оставимъ понѣкога самото общество да се бори за своето съществуване и самъ да има онаи енергия, която е необходима, за да се тласка напредъ известна индустрия или търговия. Но ако има извънредни причини, може и държавата да се притече на помощъ, но то е въ такива случаи, когато има сериозни причини за това. Ето защо, при това положение на работата, още повече като

се казва, че имало и други хора, които имали подобна концесия, да се остави безъ послѣдствие прошеніето на тоя просителъ.

Г. Кирковъ: Г-да прѣдставители! Още когато се приемаше законътъ за насърчение мѣстната индустрия и се прѣдвидѣха концеситѣ, нашитѣ други принципиално сѣ се изказали какъ гледатъ на тая система. Тукъ му е мѣстото да изтъкна въ случая и напълно съмъ съгласенъ съ г. Константинова, че дѣйствително тая концесионна система е много опасно сръдство за повдигане мѣстната индустрия. То е само, за да корумпира, за да разврати индустрията, но въ никой случай не може да създаде индустрия трайна, която да може да стои на собствени нозѣ. Но у насъ има и тая опасностъ, че концесии се даватъ прѣвъ прѣсти и по начинъ съвсѣмъ не похваленъ. И това прошение ни дава още единъ примѣръ за иллюстрация. Най-напрѣдъ обръщамъ вниманието ви върху самата индустрия. Напр., тоя просителъ е подавалъ своето прошение въ Министерството на Търговията и Земледѣлието и много голѣма немарливостъ е отъ страна на министерството да ни внася подобни прошения, като прошеніето на този просителъ. Менѣ ми се чини, че това Министерство на Търговията и Земледѣлието, трѣбваше да се интересува прѣди всичко за жизнеспособността на подобна една индустрия и дали заслужава известна фаворизация или не, какво дава тая индустрия на страната и слѣдъ това да се изучи и опрѣдѣли точно нейното естество. А тукъ какво виждаме? Тукъ виждаме замѣсени тамамъ три индустрии. Едната е консервиране на месо — тя е специална индустрия; слѣдъ това консервиране на зеленчуци и овоци и най-сетитѣ захаросване на плодове, сладка, мармелади и пр. Понеже тия прошения се разглеждатъ много леко, често пѣти се даватъ по двѣ-три концесии на хора, които, безъ да помогнатъ на себе си, безъ да създадатъ нѣкаква индустрия, само прѣчатъ на хора, които, безъ всѣкаква фаворизация отъ страна на държавата, съ личенъ трудъ и усилия сѣ могли да се закрѣпятъ на краката си.

Ето защо, г-да народни прѣдставители, моето мнѣние е, че това прошение трѣбва да се остави безъ послѣдствие или, въ краенъ случай, да се изпрати въ Министерството на Търговията и Земледѣлието, съ прѣпорѣка, винаги да се проучватъ въпроситѣ добръ, да се яви министърътъ съ известенъ докладъ, въ който министърътъ обстойно да разясни въпроса, и слѣдъ това да се пристѣпи къмъ нѣкакво рѣшение. Защото, най-сетитѣ, съществува законъ, какъвто е законътъ за повдигане на мѣстната индустрия, и докато съществува тоя законъ, ще трѣбва да се върши споредъ него. Толкозъ повече, казвамъ, се налага такава едно основателно проучване, че тъй на бърза рѣка приемаме прошение и недостатъчно вникване въ клаузитѣ, които съдържатъ тия договори между държавата и концесионеритѣ, ще се вмѣкне клауза

такава, която единъ денъ може да тури държавата въ качество на платецъ. Тия господа, които сж искали да повдигнатъ извѣстна индустрия, просто ще се явятъ да взематъ сухи пари отъ държавата. Ето защо това прошение да се изпрати въ Министерството на Търговията и Земледѣлието за изучаване, което слѣдъ като се изучи отъ министерството, ако намѣри министърътъ за нужно, да се яви съ докладъ въ Народното Събрание по тая въпросъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Слѣдъ размѣненитѣ тукъ нѣколко думи, азъ мисля, че ще бѣде най-добръ народното прѣдставителство да се въздържи да гласува това нѣщо. Така и така законътъ за насърчение на мѣстната индустрия сегашното правителство мисли, че трѣбва да се подложи на една ревизия — ако не на отмѣняване, баремъ на ревизия. (Г. Кирковъ: А а а!) Да. Та бихъ молилъ да се остави прощението безъ послѣдствие, докато може по единъ общъ начинъ да се рѣшатъ тѣзи работи и да не бѣдемъ всѣки пжтъ изненаждани, дѣйствително, съ такива концесии. (Гласове: Прието, прието!)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г. Министра на Финанситѣ, като оставамъ прѣдложението на комисията и прѣдложението на г. Шивачева, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прошение да остане безъ разглеждане, докато, може би, законътъ за насърчение на мѣстната индустрия бѣде ревизиранъ, да си вдигнатъ ржката.

Г. Кирковъ: Безъ послѣдствие каза г. министърътъ.

Н. Константиновъ: Безъ послѣдствие или безъ разглеждане? Вие, г-нъ министре, казахте безъ разглеждане до вотирането на новия законъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Безъ разглеждане — то е равносилно на безъ послѣдствие.

Н. Константиновъ: Не е сѣ едно.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване това прошение да остане безъ послѣдствие и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ г. Д-ръ А. Ходжевъ.)

Докладчикъ П. Драгулевъ: Жителитѣ на с. Радне-махле сж подали молба да се прѣхвърлятъ 3.000 декара ниви отъ землището на с. Хаджи-Айватлие въ землището или да се присъединятъ къмъ землището на с. Радне-махле. Защото въ 1889 г. на основание на единъ протоколъ на сел-

ската община, съ участието на финансовия чиновникъ и на делегата отъ Финансовото Министерство, нѣкой си П. Боевъ, е било рѣшено тѣзи съсѣдни ниви да се отдѣлятъ отъ землището на с. Радне-махле и да се присъединятъ къмъ онова на с. Хаджи-Айватлие. Основанието да искатъ това нѣщо е туй, че с. Хаджи-Айватлие е било около 400 къщи и че мерата му не е могла да бѣде толкова широка, щото да обгръща и тѣхнитѣ ниви, а пжкъ с. Радне-махле било голѣмо, и зарадъ това прѣдполага се, че мерата му е много широка и трѣбвало да обгръща тѣзи ниви, сир. да се считатъ въ землището на Радне-махле. Туй е основанието. Комисията е сложила на разглеждане това заявление, тази молба, вслѣдствие на нѣколко други още заявления послѣдвали, щото часъ по-скоро да се разгледа и рѣши този въпросъ отъ Народното Събрание, и е намѣрила за добръ да поиска мнѣнието на г. Министра на Финанситѣ. Г-нъ Министърътъ на Финанситѣ, съ писмо № 5.111 отъ 1 май 1901 г., е изказалъ противното мнѣние: изказалъ се е, че нѣма да бѣде справедливо, ако това отцѣпване на тази земя отъ едно землище стане и се присъедини къмъ землището на с. Радне-махле. Комисията, разбира се, възъ основа на това писмо и другитѣ данни, които имаше, рѣши, щото прощението да се остави безъ послѣдствие. Слѣдъ като комисията се произнесе, въ законния срокъ или въ срока опрѣдѣленъ отъ правилника народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ заяви желание да се докладва въ Народното Събрание. Азъ сега изказвамъ мнѣнието на комисията, че е да се остави безъ послѣдствие туй прошение.

М. Такевъ: То е разрѣшено съ закона за селскитѣ общини.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Като родомъ отъ с. Радне-махле, познавамъ добръ тая работа; отъ друга страна, като съмъ заявилъ да се внесе на разглеждане това прошение въ Народното Събрание, считамъ се длъженъ да ви обясня накратко какъ стои тази работа. (К. Мирски: Съ закона разрѣшена ли е?) Ще ме чуете, г-нъ Мирски! (К. Мирски: Знаете ли го?) Селото Радне-махле, или, по-добръ, неговото землище граничи и съ землищата на съсѣднитѣ села: Гюнели-махле — отъ една страна и Хаджи-Айватлие — отъ друга страна. Жителитѣ на с. Гюнели-махле имаха въ Радне-махленското землище около 5.000 декара земя, данъка на която сж плащали въ Раднемахленската община. Прѣзъ 1889 г., въ Стамболово врѣме, когато бѣше десеткъ, жителитѣ на това село, чрѣзъ помощта на влиятелни лица, сж успѣли, въпрѣки всѣки законъ, да отцѣпятъ тия 5.000 декара земя, свои ниви, отъ землището на с. Радне-махле и сж ги присъединили къмъ своето землище. Жителитѣ на с. Радне-махле тогава сж протестирали противъ туй отнемане на тая частъ отъ землището имъ, но не е имало кой да ги чуе. Вслѣдствие, тѣ

подаватъ заявление до Народното Събрание — това заявление се намира тукъ, — съ което казватъ: понеже се отцѣпиха чрѣзъ съдѣйствието на властѣта отъ нашето землище 5.000 декара земя и се присъединиха къмъ землището на с. Гюнели-махле, дайте и на насъ около 2—3 хиляди декара земя, която нашенскитѣ жители сж прѣкупили отъ землището на с. Хаджи-Айватлие — дайте тѣзи 3.000 декара земя да се присъединятъ пѣкъ къмъ нашето землище. Това сж работни ниви. Министерството на Финанситѣ е изучило този въпросъ и се е убѣдило на мѣстото, че дѣйствително тѣзи декари земя, за които Раднемахленскитѣ жители претендиратъ да се отнематъ отъ Хаджиайватлийското землище и да се присъединятъ къмъ Раднемахленското, сж дѣйствително тѣхни и че дѣйствително по-напрѣдъ около 5.000 декара земя сж отнети отъ Раднемахленското землище и сж присъединени къмъ Гюнелимахленското. Обаче, за да не ставало прецедентъ, за да не искали и други села да се отцѣпва тази или онази частъ отъ едно землище и да се присъедини къмъ друго землище, дало мнѣние изпърво да се оставѣло безъ послѣдствие; на сжщото мнѣние останала и комисията.

Азъ, като видѣхъ отъ направеното обявление, че това заявление е разгледано вече и че сжщото това рѣшение е вземала комисията, и като изпитахъ добръ работата, че при разглеждането докладчикътъ, който го е докладвалъ, не е освѣтлилъ достатъчно комисията, помолихъ да бжде внесено на разглеждане тукъ. И азъ щѣхъ да настоявамъ да се уважи една отъ двѣтъ молби на Раднемахленци. Тѣ казватъ: или ни повърнете петѣтъ хиляди декара земя, която бѣше въ нашето землище и ни я отнеха силомъ, или пѣкъ, ако не, рѣшете и ние да си вземемъ тритѣ хиляди декара отъ Хаджиайватлийско. Сега, обаче, слѣдъ приеждането закона за селскитѣ общини, въпросътъ е разрѣшенъ и Народното Събрание нѣма какво сега да рѣшава, освѣнъ да прѣпрати заявлението на надлежното министерство. Въ закона за селскитѣ общини, който се вотира тази есенъ, помнете, че има единъ чл. 6, който казва: че когато жителитѣ на едно село откупятъ $\frac{4}{5}$ отъ извѣстна земя, принадлежаща къмъ землището на друго село, тя се отцѣпва. Така щото, при туй ново положение на работата, не могатъ жителитѣ на с. Радне-махле да искатъ възвръщането на 5.000 декара земя, отнета прѣди години отъ тѣхното землище, но и не може пѣкъ да имъ бжде отказано така сжщо да бждатъ отцѣпени отъ землището на с. Хаджи-Айватлие тѣхнитѣ 3.000 декара земя, които съставляватъ не $\frac{4}{5}$, а нѣщо повече отъ $\frac{4}{5}$ на една мѣстностъ отъ землището на това турско село, която жителитѣ на Радне-махле сж изкупили. Така щото, въпросътъ е разрѣшенъ съ новоприетия чл. 6. И азъ ще моля да се приеме това рѣшение: изпраща се заявлението на жителитѣ отъ с. Радне-махле до г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи за надлежно разглеждане.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ въпроса на гласуване. По заявлението на жителитѣ отъ с. Радне-махле има двѣ прѣдложения: едното е на комисията — „да се остави безъ послѣдствие“, а другото на г. Драгиева — „да се изпрати за надлежно разпорѣждане на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи“.

Понеже прѣдложението на г. Драгиева не изчерпва въпроса, то азъ ще туря най-напрѣдъ него на гласуване. Прочее, моля ония г. г. прѣдставители, които сж за прѣдложението на г. Драгиева, въ смисълъ да се прѣпрати заявлението на жителитѣ отъ с. Радне-махле до г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Събранието приема.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Жителитѣ на с. Татарница, Силистренска околия, сж подали прошение въ Народното Събрание, съ молба да имъ се продаде една мѣстностъ отъ 3.000 декара земя, находяща се до тѣхното село. (Е. Начевъ: Държавна?) Да, държавно имущество, и носяще названието „Кара-бурунъ“. Комисията разгледала това прошение и е намѣрила за необходимо да поиска мнѣнието на г. Министра на Финанситѣ. Г-нъ Министрътъ на Финанситѣ е изказалъ мнѣние да се отчужди това мѣсто, но не само на селянитѣ отъ с. Татарница, а и на селянитѣ отъ с. Айдемиръ, и то по 20 л. декарътъ. Въ прошениято си жителитѣ отъ с. Татарница искатъ да имъ се отчужди това мѣсто срѣщу стойностъ отъ 4 л. за декаръ и то на основание на това, че съмеждно между това мѣсто, което е блато, и друго още едно мѣсто, което е тоже блато, намирала се една ливада пакъ държавна, и държавата чрѣзъ публиченъ търгъ била продала тази ливада по 12 л. декарътъ, ливада, която била производителна, а тѣ считатъ това мѣсто за непроизводително. (Е. Начевъ: Отдѣ имате тѣзи свѣдѣния?) Обясняватъ въ прошенията, които сж дали, и едно прошение, ми се струва, вчера на 16-й е постъпило за разяснение на този въпросъ.

Въ комисията въпросътъ е билъ разгледанъ и комисията, като се е съгласила да продаде мѣстото само на Татарница, рѣшила е обаче да го продаде срѣщу стойностъ отъ 20 л. При дѣлото се намиратъ такива документи, които свидѣтелствуватъ асж, че не може да се продаде това мѣсто на тия двѣ села, на с. Айдемиръ и с. Татарница, защото мѣстото, което ще се продава, е пуснато въ едно блато и се намира отъ лѣвата страна на с. Татарница, а пѣкъ с. Айдемиръ съ своята мера се намира отъ дѣсната страна. За да може да влиза с. Айдемиръ въ ползуване на това мѣсто, трѣбва да минава винаги прѣзъ мерата и едвали не прѣзъ с. Татарница. Между туй, има още и другъ единъ фактъ, че с. Татарница въ този полуостровъ притежава една частъ като своя мера, а другата частъ отъ другата страна тоже притежава, и онова, което трѣбва да се продаде, се намира между тѣзи двѣ притежавани отъ с. Татарница мѣста. Заради това коми-

сията по тия съображения постанови да се продаде само на с. Татарица този имотъ, но да се продаде по 20 л. декарътъ. Рѣшението за продаване съ по 20 л. декарътъ на татарчани се прие съ болшинство отъ членоветъ на комисията. Имаше мнѣние, че то трѣбва да се продаде съ по-малка цѣна. Сега, едното мнѣние бѣше, съгласно прошенieto, по 4 л. да се продаде на татарчани, а другото мнѣние бѣше, на което мнѣние бѣхъ и азъ, да се продаде тоже по 12 л. декарътъ, тъй като има вече чрѣзъ публиченъ търгъ продадени имущества държавни, които не сж продадени по-скъпо отъ 12 л. Остава на Народното Събрание да рѣши този въпросъ, като, разбира се, мѣродавно е мнѣнието на комисията и то трѣбва да се гласува отъ Събранието. Има и друго нѣщо. Селянитъ сж искали 15-годишенъ срокъ за изплащането, но комисията рѣши да имъ се даде 6-годишенъ срокъ, за да го изплатятъ. Министерството, обаче, прѣдлага срокъ 3 години.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ докладчикъ, мнѣнието на комисията какво е?

Докладчикъ П. Драгулевъ: Мнѣнието на комисията е: да се продаде на с. Татарица срѣщу 20 л. декарътъ, платими въ 6 години.

В. Статковъ: Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че рѣшението на комисията — да се продаде това имущество по 20 л. декарътъ, е доста несправедливо, много скъпо е. Ние, доколкото знаа, сме взимали рѣшения сега въ тази сесия и лѣтосъ по такова отстъпване на земи и едва ли такава голѣма сума е прѣдвиждана, особено за мѣста непроизводителни, такива, каквото се изтъква, че е това, отъ докладчика. Азъ доволкото можахъ да разбера, и бихъ желалъ г. докладчикътъ да ме освѣтли, 20 л. ли е рѣшила комисията или 12 л.? (Гласове: 20 л.) Е, когато имало данни въ министерството и въ комисията, че ливада, която е производителна, е била продадена на публиченъ търгъ и се е получило по 12 л. за декаръ — тамъ дѣто има разгорещаване, наддаване, е получено по 12 л., — менѣ ми се струва, че жителитъ на това село сж въ правото си да мислятъ, че опрѣдѣлената цѣна по 20 л. декарътъ е равносилно съ отказъ да имъ се даде това мѣсто. Доколкото можахъ да разбера, това село е населено отъ едни хора старовѣрци руси, които сж много добри земледѣлци, много добри работници. У тѣхъ нѣма никакви пороци, защото тѣхното старовѣрство не имъ позволява нито да пиянствуватъ, нито да вършатъ каквито да било други работи, защото сж старообрядци. И на такива хора трѣбва да се отпусне тази земя, защото цѣлото имъ землище е 3.000 декара. Ако не имъ се отпусне още 3.000 декара, едва-едва селото отъ 100 къщи ще може да просъществува и да живѣе само съ 3.000 декара. Така щото, нуждата отъ останалитъ 3.000 декара е констатирана и належаща, и това е фактъ, който самото министер-

ство не оспорва. А пъкъ що се касае за цѣната, азъ мисля, най-много можемъ да имъ вземемъ 12 л., толкозъ колкото се намиратъ на публиченъ търгъ. Има мѣста, които ние тукъ въ Събранието сме рѣшавали да се отстъпятъ по 5—6 л., както бѣше случаятъ въ Ловчанско, дѣто на едно село се отстъпи мера обрасла съ храсталакъ и се опрѣдѣли цѣна 5—6 л. (Гласове: 8 л.) Да 8 л., таквозъ нѣщо. Така че, мисля, за да бѣде справедливо Народното Събрание, цѣната трѣбва да не бѣде повече отъ 12 л., или съ други думи такава, каквата се намѣрва на публиченъ търгъ. Колкото се отнася до изплащането, понеже не може да се изплати за 3 години, както Министерството иска, менѣ ми се струва, че трѣбва да приемемъ мнѣнието на комисията — не по-малко отъ 6 години, за да могатъ тѣзи хора, като взематъ имуществото, да го изплатятъ и сжщеврѣменно да могатъ да се ползватъ отъ това, което ще взематъ. Ето защо моето мнѣние е, да се отпуснатъ тѣзи 3.000 декара само на с. Татарица. Забравихъ да кажа, че министерството е на мнѣние да се не отпуса само на с. Татарица. Но отъ картата, която е приложена при дѣлото, вие ще видите, че това е единъ полуостровъ; половината отъ външната страна къмъ водата е собственостъ на с. Татарица и, ако се рече да се отпусне другата половина на другото село, трѣбва жителитъ на другото село да минаватъ чрѣзъ срѣдата на мѣстото, което си своятъ, за да отиватъ на другото, което имъ се отстъпва, и което не е възможно. Ето защо мисля, че трѣбва да се отстъпи само на с. Татарица, защото тѣмъ принадлежи по самото си положение. Колкото се отнася до изплащането, трѣбва да се приеме срокътъ 6 години. Такова рѣшение, ми се струва, ще бѣде най-справедливо.

Х. Тоневъ: Г-да народни прѣдставители! По въпроса, който ни занимава, азъ ще кажа нѣколко думи. Това пасбище, въ което е израстнала гора, е било притежание на с. Айдемиръ и с. Татарица чрѣзъ 1893 г. Но тѣзи села помежду си като се скарали, правителството турило на това мѣсто рѣка и го обсебило. Че това е така, се вижда и отъ самото писмо на Министерството на Търговията и Земледѣлието, пратено до Х-то Обикновено Народно Събрание, отъ 14 януарий подъ № 733. Ако вземемъ мнѣнието на комисията, която е рѣшила да се отстъпи по 20 л. декарътъ, то ще видимъ, че 3.000 декара хвърлятъ 60.000 л. Ако вземемъ да продадемъ тия села, както сж, съ землищата имъ, тѣ не струватъ 60.000 л. Затуй по-добръ ще бѣде това мѣсто да се отстъпи на двѣтъ села. Защото, ако се отпусне само на едното, тѣ ще иматъ скараване помежду си, както сж имали по-рано. Затуй по-добръ ще бѣде да се отпусне пасбището на двѣтъ села и да бѣде общо тѣхно пасбище. Цѣната да бѣде понамалена, защото у насъ едно такова мѣсто не може да се продаде за такава една цѣна, даже ако се обработва. Затуй ще направя

предложение от моя страна, щото цѣната да се намали на 5 л. декарътъ, а самото мѣсто да се разпрѣдѣли на жителитѣ споредъ числото на къщитѣ, което тѣ да си раздѣлятъ или въобще да има... Че тия села до 1893 сж владѣли това пасбище, вижда се отъ самото писмо приложено въ самата прѣписка на листъ 22-й.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Въ докладването стана една погрѣшка. Думата не е за нѣкое блато да се продаде, ами да се продаде едно пасбище и една гора називаема „Кара-бурунъ“. Азъ имамъ прѣдъ себе си едно описание на гората; прѣдъ мене е едно изложение отъ лѣсничея, въ което се казва какво трѣбва да се сѣче и какъ да стане това. Гората е отъ 280'4 хектара. Тукъ е казано въ описанието: „споредъ полигонното изслѣждане прѣзъ 1898 г. отъ лѣсничея Минковски, гората има 280'4 хектара“. Значи, пасбището е само частъ отъ държавенъ имотъ. Послѣ, като се описва гората, казва се, че тя се състои изключително отъ джбъ (гроница, горунъ), изключая една незначителна частъ въ долината на сѣверъ, наречена „Габрица“, къдѣто джбътъ е примѣсенъ съ габерь, липа, лѣска и др. Така щото, види се, че Министерството на Финанситѣ и Министерството на Търговията и Земледѣлието, които сж си давали мнѣнието, имали сж прѣдъ видъ сѣщинската цѣна на имота, който има да се продава. Слѣдователно, моля народното прѣдставителство да се не отклонява отъ цѣната, която прѣдлага министерството, а тѣй сжщо да приеме рѣшението, което министерството прѣдлага, защото лѣсничеятъ казва въ заявлението — прѣди да стане въпросъ да се продава, — че това мѣсто е цѣла гора, много е сгодно да се експлоатира, защото климатътъ е добъръ, вирѣе, въобще, добра растителностъ, че между самитѣ села имало спорове и че, ако се даде само на едно село, могатъ да станатъ караници. Така щото, моля да се приеме онова рѣшение, което прѣдлага Министерството на Финанситѣ. То прѣдлага да се вземе слѣдующето рѣшение: „да се продаде държавното пасбище и гора, називаемо „Кара-бурунъ“, безъ търгъ, по равна частъ на жителитѣ отъ с. с. Татарица и Айдемиръ, Силистренска околия, по 20 л. декарътъ, платими въ 3 години“.

Н. Гимиджийски: Много е 20 л., още повече че има писмо отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието, отъ което се вижда, че министерството е турило рѣка безъ да е имало право на туй мѣсто, само защото селата се карали.

Министъръ М. Сарафовъ: Това не ме интересува.

И. Воденчаровъ: Азъ нѣмамъ честта да познавамъ тѣзи села, нито тѣхната обстановка, тѣхното мѣстоположение, нито тѣхнитѣ нужди, но имамъ основание да дамъ пълна вѣра на това, което каза

г. Тоневъ, който познава условията на тѣзи села, а така сжщо и на онова писмо, което се спомена и което произлиза отъ страна на Министерството на Търговията и Земледѣлието.

Отъ обясненията, които дава г. Тоневъ на Народното Събрание, и отъ съдържанието на писмото на министерството излиза, че до 1893 г. това мѣсто, което е прѣдметъ на разискване и което Финансовото Министерство иска да продава на тия села е било подъ юридическото и фактическото владѣние на тѣзи двѣ села, и понеже тѣзи двѣ села се били скарали помежду си, то министерството, не знай по какво право, турило рѣка върху него и го прогласило за държавно пасбище, и сега го продава. Азъ мисля, че министерството и въ този случай е приобѣгнало къмъ онзи драконовски законъ, който датира отъ нѣколко врѣме въ България и по силата на който държавата е турила рѣка на много земи, които принадлежатъ, било юридически, било фактически, на частни лица. Той е законътъ за опрѣдѣление границитѣ на държавнитѣ земи. Ако се сѣди отъ заглавието на този законъ и отъ цѣльта за която е създаденъ, трѣбва да се дойде до заключението, че държавата нѣма право да си създаде държавни земи по силата на този законъ, тамъ дѣто ги нѣма, а има право да опрѣдѣли само границитѣ на съществуващитѣ отъ незапаметени врѣмена държавни земи, когато тѣхнитѣ граници сж спорни и не сж опрѣдѣлени. (Министъръ М. Сарафовъ: Значи, че не е драконовски законъ!) За голѣмо съжаление, правителството не прави туй. Щомъ получи донесение, било отъ своитѣ органи или отъ частни лица, че въ еди-кое си мѣсто имало държавни земи, отива чрѣзъ своитѣ органи и туря рѣка на тия земи и по силата на чл. 6 дава право на лицата, които сж заинтересовани, да отиватъ въ сѣдилището, но много пжти се случва — поне въ Бургаския окръгъ азъ знамъ, че това е ставало често, защото съмъ водилъ такива дѣла — хората не знайтъ, нито че комисия е ходила, нито че е прогласена земята за държавна, и че било това обнародвано въ „Държавенъ Вѣстникъ“, за да могатъ да спазятъ срока и да си взематъ обратно своитѣ земи.

Сега дохождамъ до заключението отъ тази официална бумага и отъ обясненията на г. Тоневъ и други лица и отъ г. Симидова, който е близо до това мѣсто, че мѣстността „Кара-бурунъ“ до 1893 г. е принадлежала на тѣзи двѣ села и че тая земя е отъ категорията на меритѣ, а извѣстно е, че по силата на прѣдписанието на закона за земитѣ, отъ тая категория земи по никакъвъ начинъ не могатъ да бждатъ присвоени и, ако такова присвояване и завладяване на една земя е станало отъ когото и да било, то е недействително по силата на принципа въ закона за земитѣ и всѣки пжтъ може да се вземе обратно. Азъ мисля, г-да народни прѣдставители, че ще направимъ единъ актъ на висока справедливостъ, единъ актъ на законностъ, ако рѣшимъ, щото тая земя да се по-

върне обратно на тѣзи двѣ села: Айдемиръ и Татарица, така както е била тѣхно притежание до 1893 г., (Министъръ М. Сарафовъ: Само това не е вѣрно!) за да научимъ организирани на правителството, че нѣматъ право по никои начинъ да отиватъ по такъвъ начинъ да турятъ рѣка на частни имоти или имотитѣ на нашитѣ села, които сж необходими за сѣществуването, за прѣживяването имъ.

Г-да народни прѣдставители! Споредъ свѣдѣнията, които ни се даватъ тукъ, тѣзи хора, жителитѣ на с. с. Татарица и Айдемиръ, не сж българи. Тѣ сж хора, които се занимаватъ съ земледѣлие по една система, която е желателно да се въведе въ всички села, т. е. работятъ своето земледѣлие съ коне, съ плугове, модерно. Е, моля ви се! Едни хора, които служатъ не само за агитатори въ нашата земледѣлческа страна, за разпространители на земледѣлието, едни хора, които замѣстватъ Садовското училище, които замѣстватъ Русенското училище, които замѣстватъ други земледѣлчески училища, които, за голѣмо съжаление, не сж показали никакви плодове, ако и да сж харчени милиони за тѣхъ, да отидемъ сега да уйдисваме на нѣкои тѣсногърди чиновници, да вземаме земята и пакъ да имъ я продаваме по 20 л. декарътъ, мисля, че не е право. Никѣдъ въ България декарътъ на мера не може да стори сега, при туй финансово и економическо положение, 20 л. Азъ ще ви обада и моля г. Министра на Финанситѣ да вземе актъ отъ моитѣ думи, че сега-засега въ Бургазката околия, даже на много мѣста, за данѣци се продава работна земя по 2 л. декарътъ, па и по 1 л., а за мера и дума не може да става. Сега, менѣ ми се чини, че тази цѣна, която се турга, е цѣна повече отъ неприемлива, повече отъ висока. Но азъ пакъ обръщамъ вниманието на почитаемото Събрание, че, ако се касае работата да се опрѣдѣлява стойността на една земя отъ категорията на меритѣ, или на държавна земя, ако дѣйствително тази земя подлежи на отчуждение, то всѣки пакъ ние трѣбва да се придържаме о прихода, който държавата взема отъ нея. Ако, напр., тази държавна земя е давала 1.000 л., ние трѣбва да направимъ смѣтка и да знаемъ тия 1.000 л. отъ какъвъ капиталъ се донасятъ и да туримъ цѣната на земята. Така би трѣбвало да погледне правителството, така би трѣбвало да погледне комисията, така би трѣбвало да погледне и народното прѣдставителство, защото тѣзи или други хора не би искали една държавна земя, за да правятъ нѣкакъвъ кефъ тамъ, ами я искатъ, за да я обработватъ, искатъ я, за да се хранятъ, за да се обогатяватъ, да даватъ своитѣ данѣци на държавата, да поддържатъ и себѣ си, и сѣмействата си, съ една рѣчь да бждатъ полезни и на себе си, и на държавата.

Така щото, безъ да продължавамъ повече, понеже за насъ въпросътъ не е ясенъ, или по-добрѣ доста е ясенъ отъ писмото на Министерството на

Търговията и Земледѣлието, и ние имаме основание да вѣрваме тия наши другари, тия наши колеги, които сж отъ тия мѣста, че тази земя до 1893 г. е била подъ фактическото и юридическото владѣние на тѣзи хора, азъ съмъ на мнѣние, че ние трѣбва да рѣшимъ да възстановимъ правото на собственост и на владѣние на тѣзи хора върху тази земя, като прѣсѣчемъ рѣката на правителството, да не ходи да си бърка гагата тамъ, дѣто нѣма право. Съ една рѣчь, азъ правя прѣдложение, че тази земя принадлежи на тѣзи селяни и да имъ се повърне обратно.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не мога да приема теорията на г. Воденчарова, да наказваме правителството, т. е. държавата, по съображения, които не сж доказани. Ако сме ние сждѣ и да можемъ да възстановимъ собствеността на тия двѣ села върху тази земя, то е друга работа. (И. Воденчаровъ: Има документи!) Нѣма. Сега азъ видѣхъ документа, дѣто се казва, че до 1893 г. държавата не е била наложителна рѣка, но казва се веднага при това, че претендирали и айдемирци че е тѣхна, и татарчени, че е тѣхна. Единъ имотъ, който се владѣе, върху него не може да има съмнѣние. (И. Воденчаровъ: Не е тѣй!) Фактическиятъ владѣтель, както Вие казвате, е единъ, е извѣстенъ — или е Татарица, или е Айдемиръ. Ако е вѣрно това, че сж били фактическиятъ владѣтель, то трѣбвало е да сж го владѣли дѣйствително, и тогава не може да има споръ върху това владѣние. А пакъ писмото на министерството отъ 1900 г. говори, мимоходомъ, че до 1893 г. държавата не била гудила рѣка на имота; претендиратъ, казва, и айдемирци, претендиратъ и татарчени, че тѣ сж имали право да се ползватъ отъ това мѣсто. Тѣй гласи писмото, но установено право нѣма. И ако тѣзи двѣ села бѣха фактическиятъ владѣтель, а държавата — нѣмало е комисия, не се вижда това отъ писмото, — а държавата просто е дошла и турила рѣка и тѣ не сж отишли да протестиратъ прѣдъ сждилищата, това какво доказва? Ако тѣ сж били фактическиятъ владѣтель и ако държавата е дошла да тури рѣка на тѣхното владѣние, тогава става нарушение на владѣние. Поне за този случай тѣ сж били достатъчно добри прѣдизѣстени и нѣма защо да отиватъ въ Народното Събрание, а трѣбваше да се отнесатъ до сждилищата. Ако тѣхното владѣние е неоспоримо, тогава нѣма защо и сега да дохождатъ при насъ. Има хора, които ще ги научатъ кѣдъ да отидатъ. И селяни да сж, тѣ ще разбиратъ да защитятъ своитѣ права. Слѣдователно, тази теория на г. Воденчарова азъ не мога да я сподѣлямъ, защото не е установено никакъ да е имало, освѣтъ държавата, нѣкой другъ фактически владѣтель върху гората и пасбището.

Относително стойността на гората ние пакъ ще се повърнемъ. Вие имате описание на гората; 280 декара е наистина, но отъ друга страна несъмнѣно

е, че гората има цѣна. И ако държавата се е готвила да я експлоатира, то г. Тоневъ може да знае, има ли такава гора.

Х. Тоневъ: Нѣма такава гора!

Министъръ М. Сарафовъ: Вѣроятно дѣбова е.

Х. Тоневъ: Дѣбъ има 30—40 декара.

Министъръ М. Сарафовъ: Гората е на нѣколко хѣлма.

Х. Тоневъ: Да.

Министъръ М. Сарафовъ: Помежду имъ има долини, има пасбище?

Х. Тоневъ: До самата гора.

Министъръ М. Сарафовъ: Всичко това е единъ имотъ, който вижда се, че струва дѣйствително исканата отъ министерството цѣна.

При тѣзи обстоятелства, ми се струва, че не е право да се приеме предложението на г. Воденчарова, толкова повече че ние не сме наказателно учрѣждение тукъ, за да наказваме държавата за нѣкакви нарушения, а приемѣте рѣшението на министерството, което дава пътъ, за да може да се оформи въпросътъ и всяката тая работа да се свърши.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Азъ ще кажа нѣколко думи само затова, защото ме упрекнаха, че докладътъ не е билъ такъвъ, какъвто би трѣбвало да бѣде. Казва се гора, а пъкъ азъ съмъ казвалъ земя. Въ прошениято никѣдъ не е казано за гора, а се говори, че искатъ купуване на земя, общинска земя, всичко 3.000 декара. А пъкъ че това не е гора, азъ се позовавамъ на г. Тонева да каже, кѣдъ въ крайбрѣжието на Дунава има гора. Ако г. министърътъ чалията и търнетъ счита за гора, то е друго нѣщо. Ако е имало върби, щѣше да се каже, че е имало върбова гора, г-нъ министре, но и върби нѣма. (Н. Христовъ: Самъ Христо Тоневъ казва, че имало върби.) Не е вѣрно; нѣма никаква гора. Най-сетнѣ, азъ не съмъ ходилъ на самото мѣсто, обаче, единъ фактъ е вѣренъ... (Г-нъ Тоневъ говори нѣщо.) Гора ли е то, нека самъ г. Тоневъ каже.

Друго нѣщо искамъ да кажа, върху друго обстоятелство искамъ да обърна вниманието ви, а именно: ние ще можемъ ли да разрѣшимъ този въпросъ въ Народното Сѣбрание, като вземемъ едно или друго рѣшение? Въ писмото на Григора Начовичъ, бившъ Министъръ на Търговията и Земледѣлието, е казано изрично, че до прѣди 1893 г. този имотъ не е билъ на държавата — изрично е казано това нѣщо, — обаче, защото е имало споръ — това е едно писмо адресирано до прѣдседателя на Народното Сѣбрание, за да каже, дали е държавенъ или общински този имотъ, — обаче, казва, понеже

жителитѣ на с. с. Татарица и Айдемиръ имали постоянно споръ, заповѣдалъ е да се отнеме този имотъ и да се направи държавенъ. И по такъвъ начинъ е направенъ този имотъ държавенъ. Това писмо е подъ № 733. Ако такъвъ документъ има въ дѣлата на самото Министерство на Търговията и Земледѣлието, което се счита за господаръ, единъ видъ охранителъ на държавнитѣ гори; ако странитѣ могатъ да се възползуватъ отъ този документъ, да го прѣдставятъ въ сѣда и да докажатъ, че държавата никога не е имала нѣкакво право на собственост върху този имотъ, ами по единъ насилственъ начинъ имъ го е отнела по единъ споръ, и ако това е вѣрно, че по закона за земитѣ нѣма никаква давностъ за общинскитѣ имоти, — азъ питамъ, нѣма ли да си го отнематъ, макаръ че принадлежи на двѣтѣ общини? Азъ питамъ сега, слѣдъ като имаме този документъ на рѣка, ще можемъ ли да разрѣшимъ въпроса?

Но друго има. Хората казватъ: ние искаме да си откупимъ нашия имотъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Докладвайте само бумагитѣ, които има въ дѣлото.

Докладчикъ П. Драгулевъ: Но понеже ме упрекнаха за невѣрно докладване, азъ ще кажа моето мнѣние. Ако тия хора казватъ, наше имущество, искаме да го откупимъ, какво ще направимъ? Ние ще опрѣдѣлимъ тия пари, които трѣбва да платятъ, за да го взематъ.

А пъкъ колкото за това, че селото Татарица не могло нито да се мѣси въ разпорежданията на правителството, нито да упрекава правителството, азъ ще каже само толкова: с. Татарица е населено отъ старовѣрци. Какво правятъ тѣ? Правителството имъ праща една книга, че има да се събиратъ отъ тѣхъ толкова и толкова пари за данѣкъ. Тѣ, като взематъ тая книга, събиратъ паритѣ. Отива бирникътъ вънъ отъ селото и тѣ му казватъ: какво искате? Той казва: 50.000 гроша данѣкъ. Заповѣдайте вземѣте си паритѣ, вземѣте си данѣка и си отидѣте, защото ние не щемъ хора тукъ, които да ни разврашаватъ. Тѣ нѣматъ съприкосновение съ никого. Това е вѣрно. Попитайте нѣкого, който е живѣлъ по тия мѣста, и ще ви каже. Тѣ сж хора старовѣрци. И знаете ли какво? Даже ако отиде държавата и вземе собственитѣ имъ имоти, ако имъ вземе кѣшитѣ и имъ каже, тѣ сж държавни, послѣ пакъ ще ви ги даде, тѣ пакъ ще дадатъ пари. Азъ казвамъ, че тѣ сж такива хора, покорни раи — кой знае защо. Работата е тази, че това село бѣше около 200 и нѣколко кѣщи, а сега сж останали 75 кѣщи; защото има една тѣсна мера, не може да живѣе въ тази мера, не може да развъжда добитѣкъ, не може да оре, не може да произвежда нито жито, нито добитѣкъ и затова хората се изселватъ. Отъ 200 и толкова кѣщи останали сж 75. На най-сетнѣ Народното Сѣбрание е суверено да рѣши така или иначе. Но азъ ще кажа, че нашето рѣшение въ

сжда единъ денъ нѣма да струва нито 5 пари, защото ние не можемъ да се мѣсимъ въ споръ, който трѣбва да се разрѣши само отъ сждилищата, а не отъ Народното Събрание.

Н. Шивачевъ: Г-да народни прѣдставители! Трѣбва съ скръбъ да констатираме, че това, което казва г. Воденчаровъ, е цѣла истина. Единъ погледъ само като вземете и хвърлите въ закона за опрѣдѣляването държавнитѣ пасбища, мери и пр., може да видите какви работи ставатъ у насъ. Който е слѣдилъ рѣшенията на Касаціонния Сждъ, знае по какъвъ начинъ държавата туря ржка на чужди имоти, па, като се знае, че се плаща по 30% отъ стойността на тия изнамѣрени имоти, които не принадлежатъ никому, може да си прави заключение какъ ставатъ тия работи. Но, г-да народни прѣдставители, безъ да ходимъ да се основаваме на тия примѣри, самиятъ докладчикъ опрѣдѣли много добръ положението. Той казва, че до 1893 г. държавата никаква намѣса не е имала.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжовъ: Г-нъ Шивачевъ! Самитѣ жители на с. с. Айдемиръ и Татарица искатъ да имъ се продаде това мѣсто, така щото...

Н. Шивачевъ: Моля, азъ зная. Недѣйте ми дава инструкции. Азъ нѣмамъ нужда отъ Вашитѣ инструкции. Азъ слушахъ и бѣдѣте спокойни. Както виждате, държавата съ своята властъ е взела тоя имотъ и, който падне въ морето, хваща се и за змията. И затова тия хора казватъ: понеже неправомерно ни взехте този имотъ, продайте ни го бареми, ще го купимъ, ако и да е нашъ. Азъ мисли, г-да народни прѣдставители, че за престижа и достолѣпнието на една властъ не е хубаво, щото тя да туря ржка на чужди имоти и да казва на провинната страна: ако не си доволна, заповѣдай въ сждилището. Защо държавата не се обрне къмъ сждилището, която има по-голѣми срѣдства, ами да се каратъ тия нещастни селяни да се обръщатъ къмъ сждилището? Ето защо, менѣ ми се чини, че при тия данни, които съществуватъ, понеже се констатира, че селата Татарица и Айдемиръ сж притежавали това мѣсто и сж го владѣли по-рано; че и правителството отъ даннитѣ, които има, абсолютно нѣма никакъвъ титъръ, за да го владѣе, защото, ако правителството имаше нѣкакво основание да го владѣе, трѣбваше да има нѣкакви документи, а никакви обяснения не се дадоха по това нѣщо. Ето защо, макаръ че тѣ искатъ да го купятъ, справедливостта го изисква, по моето мнѣние, да се отстъпи на жителитѣ отъ с. Татарица безплатно. Едно съмнително нѣщо има, което длъженъ съмъ да го констатирамъ, че, понеже и жителитѣ на с. Айдемиръ сж заявявали, тамъ положението на Народното Събрание малко се измѣнява, и какъ трѣбва да се постъпи въ случая — ето кѣдѣ е работата. Но азъ мисля, че най-хубаво ще бѣде да се вземе

едно рѣшение въ смисълъ, щото почитаемиотъ Министъръ на Финанситѣ да даде надлежното разпореждане да се оттегли правителството и да нѣма никаква намѣса въ това мѣсто и да се оставятъ двѣтѣ села помежду си да се разправятъ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Ще си избиятъ главитѣ!) Тогава ще останатъ Татарица и Айдемиръ да се сждятъ. Но правителството, както азъ виждамъ, нѣма никакви титри, никакво основание, за да владѣе една чужда собственостъ.

Ако дойде въпросътъ да се продава — да вземемъ второто положение, — ако е да се продава, менѣ ми се чини, че обясненията, които се дадоха отъ относително цѣната, даже ако не ги вземемъ въ внимание тѣхъ, трѣбва да се съгласимъ, г-да народни прѣдставители, че 3.000 декара по 20 л. тѣ сж 60.000 л.; 40 къщи сега при туй положение, при тая бѣднотия у насъ, значи по 1.500 л. всѣка къща, бѣдна и богата, възможно ли е да даде? Това е свършено невъзможно. Значи, отсега трѣбва да рѣшимъ, че тѣзи хора нѣма да платятъ тѣзи пари. Освѣнъ туй, нѣмаме данни, които да опрѣдѣлятъ какъвъ доходъ е имала държавата, каква рента, за да можемъ, споредъ тази рента, да опрѣдѣлимъ и капитала, който трѣбва да дадатъ тия хора. Вънъ отъ това, тази земя аслж като я работятъ селянитѣ, ще вадятъ произведения, за които ще плащатъ пакъ поземеленъ данѣкъ. Но, както азъ виждамъ, държавата никакъвъ приходъ не е имала. Ето защо азъ мисли, ако даже приемемъ, че трѣбва да платятъ жителитѣ на с. Татарица, то нека платятъ една нищожна сума. Нѣкой отъ другаритѣ, а пакъ и вие сами знаете, че сме отпущали много по-добри мѣста по 2, по 3 и по 4 л. Какви причини имате да искате 12 и 20 л.? Ми се чини, г-да народни прѣдставители, въ едно заседание, въ което не участвахъ, вие сте настоявали, че въ Варна едно голѣмо пространство е било отнето отъ правителството, и вие го отстъпихте. Ако на Варна направихте това, и на други села, има ли причини сега да не направите сж щото? Нѣма причини, за да не се даде и на Татарица. Ето защо правя прѣдложение и моля Народното Събрание да приеме да се отстъпи тая земя чисто и просто на с. Татарица.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Азъ нѣма да говоря за полезността или не на дѣйствиющия у насъ законъ, изработенъ отъ IV-то Обикновено Народно Събрание, за опрѣдѣление държавнитѣ недвижими имоти. Ако нѣкой отъ насъ счита тоя законъ лошъ, нѣма освѣнъ да помоли министерството по-скоро да внесе едно прѣдложение за измѣнението му или даже за отгѣнението му. Азъ вземамъ думата повече за слѣдущето. Азъ се боя да не извършимъ една несправедливостъ. Несправедливостъ бихме извършили, ако продадемъ на тия хора единъ тѣхенъ имотъ; несправедливостъ бихме извършили и ако продадемъ така единъ държавенъ имотъ. Това нѣщо ще се поправи, ако на-

правимъ единъ актъ — прѣдлежи ни да направимъ единъ законъ отъ мѣстенъ интересъ, въ интереса на двѣтѣ села, — ако направимъ, казвамъ, единъ актъ не по прѣдположение, както се говори, защото основателно се каза и се изтъкна, че ние тукъ можемъ да направимъ нѣкои рѣшения, като прѣдполагаме за нѣкои факти, а може би послѣднитѣ да не сж вѣрни. Менѣ ми се струва, че тукъ, може би, ще излѣзе работата такава, каквато бѣше онай работа, за която говори г. Шивачевъ, именно, както се оказа слѣдъ извѣстно врѣме, че мѣстносттата „Орта-чаиръ“ при Варна била не държавенъ имотъ, а била варненски имотъ. Така се боя — а има даже и данни да прѣдполагамъ, — че тѣзи имоти, както г. Воденчаровъ каза, и г. Тоневъ ми се струва, сж имоти на онѣзи хора, на които искаме да имъ ги продадемъ. За да не стане нѣкаква несправедливостъ, азъ ви моля да влѣземъ въ законния пътъ, както съмъ говорилъ и другъ пжтъ. Съгласно извѣстния членъ на всинца ни въ конституцията, никакъвъ държавенъ недвижимъ имотъ не може да се продава или подарява нѣкому, нито може да се дава за ползуване нѣкому, освѣнъ чрѣзъ законодателенъ актъ. И тъй като тукъ нѣмаме такова прѣдложение, нѣмаме законопроектъ, какъвто се прѣдвижда по чл. 109 отъ конституцията, нѣмаме даже и достатъчно данни за основателността на това, което се говори, затова азъ ще моля г. Министра на Финанситѣ да поиска да се върне работата въ неговото министерство и да ни се внесе тукъ едно законодателно прѣдложение, което понапрѣдъ да ни се раздаде, както и прѣдписва правилникътъ, и тогава да рѣшимъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Има думата г. Константиновъ. (Гласове: Изчерпанъ е въпросътъ!)

Н. Константиновъ: Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се вижда пжкъ, че този въпросъ не е изчерпанъ. Ето защо не е изчерпанъ. Защото ние не можемъ да приемемъ това начало, което г. Воденчаровъ ни прокарва, за наказание на чиновницѣтъ да харизваме държавнитѣ имоти. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: То е радикално!) Подиръ това, свидѣтелството, което е издало Министерството на Търговията и Земледѣлието отъ 1898 или 1899 г. (Министъръ М. Сарафовъ: То е писмо само, не е свидѣтелство.) или писмото, което е издадено, то не доказва още правото на собственостъ, защото хазиянъ на държавата, отвѣтнитѣ за държавнитѣ имоти е Министерството на Финанситѣ, а не Министерството на Търговията. Министерството на Търговията се произнася за държавнитѣ имоти, дали тѣ му сж полезни за нѣкои негови прѣднамѣрения, прѣдварително опрѣдѣлени цѣли, за да се задържи извѣстенъ държавенъ имотъ или не. Въ този смисълъ Министерството на Търговията се е произнасялъ въ послѣднитѣ двѣ години, а тукъ ние нѣмаме таквъзъ нѣщо, дали

Министерството на Търговията не намира сега този държавенъ имотъ за нуженъ за нѣкои негови цѣли, било за развитие на земледѣлието, било за развитие на нѣкои индустрия, както се вижда тукъ, било за запазване на горитѣ.

Подиръ това, тукъ е още въпросътъ нелисътъ заради насъ, защото едни говорятъ че това е мера, други говорятъ че е гора, трети оспорватъ че тази гора не била гора, а храсталакъ, и четвърто, ако щете най-напослѣдне, то е планътъ, който ни се прѣдставлява отъ 1898 г. Оттогава досега има 4 години. При такова положение на работата, азъ мисля, че най-добрѣ е, за да можемъ да се произнесемъ при пълно познаване на работата, да се проводи това заявление въ Министерството на Финанситѣ и министерството да огледа, узнае и изучи въпроса сега както е, да вземе мнѣнието на Министерството на Търговията и Земледѣлието и тогава съ едно прѣдложение ли, или направо съ свое писмо ще го прати пакъ въ Събранието съ мнѣние какво трѣбва да се рѣши по този въпросъ. Сега, така заочно да рѣшаваме, и 5 л. да вземемъ, и 12 л., и 20 л., или сж съвсѣмъ малко, или сж съвсѣмъ много. Въобщее, каквото и да бжде нашето рѣшение, ще бжде взето така на обумъ. Колкото се касае до това: дали този имотъ е на тѣзи села и държавата го е усвоила, ако има такива данни, тогава нѣма какво да се занимаваме тукъ, нека отидатъ въ сѣда да си взематъ имота по сѣдебенъ редъ. И ако могатъ на основание на това писмо на Министерството на Търговията и Земледѣлието да го взематъ, нека го взематъ. Обаче, менѣ ми се струва, че това не е вѣрно, защото не е работа на Министерството на Търговията и Земледѣлието. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Да издава тапий!) Ето защо азъ ви моля да не казвате, че въпросътъ е изчерпанъ и да не бързате съ разрѣшението му, защото най-доброто е да се дадатъ всички тѣзи земи на селянитѣ да ги обработватъ, отколкото да ги крадатъ, и по-добъръ доходъ ще има държавата като имъ взема поземелния дантъ, но, ако раздаването стане несправедливо, тогава ще имаме вѣчно прошения тукъ да се оплакватъ едно село противъ друго, и ние само актове отъ несправедливостъ ще раздаваме, когато ние би трѣбвало именно справедливо и законно да разрѣшаваме такива въпроси.

Подиръ, още единъ въпросъ е и за спора между двѣтѣ села. Казватъ, че трѣбва да се даде на Татарица, а тамошни хора казватъ, че трѣбва да се даде на двѣтѣ села. Колко трѣбва да дадемъ на едното село и колко на другото? И тогава трѣбва да се разрѣши цѣната не 20 л. да бжде, защото не може да бжде оцѣнено еднакво всичкото мѣсто, защото напр. сѣверната страна ще струва 25 л., а южната може да струва 15 л., източната може да струва 6 л., а западната 36. Защо да туряме една цѣна? Ето защо въ всѣко отношение азъ считамъ, че въпросътъ, който бихме рѣшили сега, какъвто рѣшение и да вземемъ, ще бжде неспра-

ведливо. Най-добър е да се върне въпросът въ Министерството на Финансите, което да изучи въпроса на мѣстото, да вземе мнѣнието на Министерството на Търговията и Земледѣлието и тогава да го внесе съ предложение такова, каквото намѣри за умѣстно.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Понеже се повдига въпросъ да се прати въ Министерството на Финансите, азъ се съгласявамъ съ него и ви моля да се вземе това рѣшение. Заявлението само въ едно отношение го намирамъ недостатъчно изучено, то е, че не е показано по кой начинъ трѣбва да стане дѣлбата между татарчани и айдемирчани. Това е единъ въпросъ, който трѣбва да се разрѣши. Послѣ, земята, която има да се продава, е пасбище и гора, и трѣбва да се види кое да се даде на единъ и кое на другитѣ. Та, ако обича Народното Сѣбрание, за да се не бави повече, да се изпрати въ Министерството на Финансите да допълни изучаванията и тогава да докладва на Народното Сѣбрание. (Гласове: Да се гласува!)

Прѣседателствуещъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-да народни прѣдставители! Има още нѣколко господа записани да говорятъ. (Гласове: Тѣ се отказватъ!) Слѣдъ обясненията на г. Министра на Финансите азъ ще консултирамъ Сѣбранието, може ли да става още рѣчь да се продължатъ дебатитѣ или не. (Е. Начевъ: Правилникъ имате прѣдъ себе си!) Сѣбранието приема ли да се прѣкратятъ дебатитѣ по този въпросъ? (Министъръ М. Сарафовъ: Помолѣте ораторитѣ да се откажатъ.) Записани сж да говорятъ: г. Такевъ, (М. Такевъ: Отказвамъ се.) г. Статковъ, (В. Статковъ: И азъ се отказвамъ.) г. Емануилъ Начевъ, (Е. Начевъ: Отказвамъ се.) г. Драгиевъ. (Д. Драгиевъ: Отказвамъ се.)

Има предложение да се прати прошениято въ Министерството на Финансите. Който е за приемането на това предложение, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Народното Сѣбрание приема.

Докладчикъ И. Гърковъ: Ще ви докладвамъ прошениято на нѣкой си младежъ офицеръ отъ 11 пѣши резервентъ полкъ, капитанъ Мусаковъ. Той казва въ своето прошение: „съ присжда подъ № 19 отъ 1899 г. отъ бившия военентъ сѣдъ при 6 Вдинска дивизия съмъ осѣденъ да запламя на хазната 7.376 л. и 30 ст. и сѣдебни по дѣлото разности 1.887 л. и 80 ст., а всичко 9.264 л. и 10 ст. Присждата е влѣзла въ сила и отпирѣди двѣ години ми одържатъ $\frac{1}{3}$ отъ заплатата, понеже самото дѣло се разглежда въ продължение на 7 години 5 пѣти, прѣзъ което врѣме бѣхъ принуденъ да ходя отъ единъ градъ на други и да плащамъ на адвокати. Всичко това ме така разсипа, че съ деветчленното ми сѣмейство, което имамъ, едвали бѣше възможно да го поддържамъ.

Слѣдъ като е влѣзла присждата въ сила, менѣ почна да ми се одържа и отъ заплатата по $\frac{1}{3}$ частъ, което направи съвършено невъзможенъ живота ми“. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Кажете накратко какво иска.) Ето какъ стои работата. Той съ първото прошение казва, че иска отъ Народното Сѣбрание да му отсрочи за двѣ години да не му се одържа по $\frac{1}{3}$ частъ отъ заплатата, а слѣдъ изтичането на тия двѣ години да почне наново. Второ прошение има, съ което иска опрощаването на тази сума. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: За какво е осѣденъ?) Той е билъ ковчежникъ при 15 Ловчански полкъ прѣзъ 1892 г. и отъ 1892 се вижда, че е изгубилъ тази сума. (И. Бобековъ: 5.000 л. изгубени, а другитѣ злоупотрѣбени.) Рѣшението на комисията е да остане безъ послѣдствие, а по желанието на г. Нина Христовъ. се докладва въ Сѣбранието. (И. Бобековъ: Да изкажемъ съжаление, че се държи на служба.)

В. Статковъ: Азъ дължа, г-да прѣдставители, да ви кажа нѣколко думи за тази личностъ, която иска туѣ милостъ отъ Народното Сѣбрание да му се направи. Като оставимъ настрана, че е осѣденъ за злоупотрѣбление, че тия пари му се искатъ за кражба, но азъ искамъ да ви кажа, този човѣкъ кой е и какъвъ е. Въ изборитѣ, които станаха прѣзъ 1899 г. въ Враца, на които азъ бѣхъ жертва, както знаете, този човѣкъ бѣше опрѣдѣленъ сутринята като офицеръ да пази реда и тишината въ изборитѣ, а вечерята съ едно писмо се адресира до мене и ми иска да му дамъ 200 л., като казва: утрѣ азъ съмъ назначенъ въ избора и моля да ми дадете 200 л. на заемъ. Азъ се разгнѣвихъ, хвърлихъ му писмото и си заминахъ. На сутринята, когато да ме застрѣлятъ, този офицеритъ бѣше тамъ и азъ се отнесохъ къмъ него да ме спаси, да запази реда, а той си завърна гърба и си отиде. И този човѣкъ е още на служба! Азъ мисля, че Народното Сѣбрание трѣбва да изкаже просто съжаление.

Н. Константиновъ: Вие сте заинтересованъ.

В. Статковъ: Нека Народното Сѣбрание да се произнесе.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Когато ще говоримъ за едно заявление, което е постѣпило отъ единъ български гражданинъ, не е достолѣпно да се занимаваме съ неговата личностъ и дали той ни е услужилъ по изборитѣ или прѣчилъ. Услужвалъ или прѣчилъ, то е вече работа вънъ отъ безпристрастието на съдилище отъ хора, каквото е Народното Сѣбрание. Капитанъ отъ българската армия се е обърналъ съ едно заявление къмъ васъ, приложилъ присжда вътрѣ и казва: „азъ съмъ осѣденъ на 7.500 и толкова лева, че съмъ ги злоупотрѣбилъ. Моля отъ двѣтѣ едно: или да ми ги простите, или да ми ги отсрочите“.

Интересно е да се знае едно. Тукъ е присждата и сжщността е тази. Вамъ е извѣстно, че при всѣки ящикъ стои единъ часовой. Отива ковчежничкътъ, — той е билъ въ качеството поручикъ ковчежничкътъ, — отива при ящика, отключва го, взима пари и ящикътъ стои отворенъ докато сж въ канцеларията и, когато се връща, намира, че отъ ящика липсватъ документи за 5.000 л. Тукъ-таки съобщава на полковия командиръ. Полковиятъ командиръ заедно съ заведующия хазайството, който е материално отговоренъ заедно съ ковчежника, а полковиятъ командиръ нравствено, отиватъ при ящика и намиратъ, че за 7.000 и толкова лева липсватъ документи. (К. Мирски: Ама документи или пари?) Нѣма документитѣ, значи нѣма и паритѣ. Добръ, отива работата до сждъ. Какво излиза? Понеже той е лицето, което трѣбва да докаже, че такива документи сж съществували въ ящика, и понеже, съществували или не, не може да докаже кой ги е отградналъ — дали часовиятъ или нѣкой другъ — той е отговоренъ и много правилно сждътъ го е осждилъ, така и би трѣбвало да бѣде. Осжда го сждътъ и почватъ да му одържатъ отъ заплатата по $\frac{1}{8}$ и не го уволняватъ отъ служба. Както виждате, нѣма никакво углавно прѣстѣпление, но гражданско. (И. Вобековъ: Така сж го подвели.) Той отговаря, прочее, по закона. (Министъръ М. Сарафовъ: И по закона за отчетността по бюджета е тѣй.) Граждански той е отговоренъ по закона за отчетността. Ето какъ стои, прочее, работата. Той си е пакъ български служителъ, той не е лишенъ отъ никакви права, не е осжденъ за нѣкаква кражба, а граждански той е отговорното лице. Единъ другъ примѣръ — други день ще отправя едно питане къмъ г. Военния Министъръ: единъ другъ поручикъ, който е билъ при днешния началникъ на щаба при една дивизия, полковникъ Радионовъ, другъ единъ поручикъ е осжденъ на 16.000 л., които сж липсали отъ ящика. Какво става слѣдъ туй? Полковиятъ командиръ осжда този офицеръ, поручикътъ, а понеже този офицеръ нѣма нищо, въ военния бюджетъ прѣд-виждатъ една сума и сега тѣзи пари прѣд-виждатъ за издѣлжаване отъ държавата. Азъ ще направя питане къмъ г. министра.

Сега какво ви казва този капитанъ? Азъ съмъ осжденъ — седемъ години се е водилъ процесътъ — той иска отъ васъ да му ги простите. Да му ги простите нѣма да стане това, и азъ съмъ съгласенъ, но менъ ми се струва, г-да прѣдставители, че не ще бѣде несправедливо, ако на единъ човѣкъ, който има петъ дѣца, който има жена, баща, родители, да му дадемъ срокъ да заплати: намѣсто да му се одържа по $\frac{1}{8}$ — на единъ капитанитъ, който получава 230 л., то да му се одържа $\frac{1}{5}$, или $\frac{1}{6}$, или $\frac{1}{7}$, както вие намѣрите за добръ, но въ всѣки случай пакъ държавата да инкасира до сѣгашнитѣ паритѣ, но вмѣсто да ги инкасира въ три години и направи нещастно едно сѣмейство, да

му ги одържа въ петъ. Държавата ще загуби ли отъ туй? Азъ бихъ отишълъ и по-далечъ: не съмъ противъ даже ако турите и извѣстна лихва. Но въ всѣки случай, безъ да оцетимъ хазната нито сѣмъ, безъ да онещастливимъ едно сѣмейство, трѣбва Народното Събрание да приеме да отсрочимъ това задължение. Прочее, прѣдлагамъ и моля г. министра да се съгласи, да се издѣлжава по $\frac{1}{7}$ часть. По закона е $\frac{1}{4}$, но азъ прѣдлагамъ и моля г. министра да се съгласи $\frac{1}{6}$ часть да му се одържи.

К. Мирски: Законътъ казва $\frac{1}{4}$ часть.

Министъръ М. Сарафовъ: $\frac{1}{4}$ и $\frac{1}{8}$. Ако е жененъ $\frac{1}{4}$, ако не е жененъ $\frac{1}{8}$.

С. Арсениевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣди всичко, азъ да ви кажа право, такава молба не трѣбва да занимава народното прѣдставителство. Сега може по една или друга причина да влѣзе тукъ, но ние би трѣбвало да заведемъ редъ, такива заявления още въ пропетарната комисиия да умираатъ. Какво значи туй? Нему въ качеството на чиновникъ е повѣрено управлението на ковчега и, вдругъ, липсватъ пари, когато се знае, че всѣкога при ковчега стои часовой. Азъ си обяснявамъ какъ падатъ тѣ на карти при нѣкое ношно бѣдние! Така е! Този поручикъ, слѣдъ като злоупотрѣблява, вмѣсто да бѣде изгоненъ, повишаватъ го въ капитанъ! Такъвъ прѣстѣпникъ иде сега да ни моли да му прощаваме нѣколко хиляди франка! И чудно ми се вижда мнѣнието на г. Такева, който идва мимо законнитѣ разпореждания да иска да вземемъ рѣшение да се отсрочи изплащането и да му се одържа по $\frac{1}{6}$ или $\frac{1}{7}$ часть. На какво основание, г-нъ Такевъ, когато се одържа на всички неизправни данъкоплатци длъжници по изпълнителни листове споредъ закона за гражданското вѣдомство, — на ония, които сж женени, се взима $\frac{1}{8}$, на ония, които сж бекъри — половина, — слѣдователно, на какво основание ние, макаръ и суверени, смѣемъ да отиваме въпрѣки закона да вземаме рѣшение? Азъ мисля, г-да, че ще бѣде хубаво да се остави безъ послѣдствие.

И. Вобековъ: Комисиата го е оставила безъ послѣдствие. Азъ не зная защо се докладва.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Искането на г. Такева не може да бѣде удовлетворено, споредъ мене, по двѣ причини: едно, защото този човѣкъ не е бѣденъ и, друго, защото подобно удовлетворение, каквото г. Такевъ прѣдлага, не е съобразно съ закона. Азъ не зная точно каква заплата мѣсечно получава единъ капитанъ, но чухъ г. г. прѣдставители да казватъ, че получава 375—400 л. (М. Такевъ: 3.900 л. годишно.) 300 л. да сж; като му одържатъ $\frac{1}{8}$, оставатъ, значи, 200 л. Е, човѣкъ, който получава 3.600 л. въ годината, не е човѣкъ бѣденъ, за да му правимъ такава отстъпка. Отъ друга страна, ние не можемъ да направимъ

тази отстъпка и по тази причина, че ни прѣчи дѣйствующиятъ законъ за гражданското сѣдопроизводство. Тамъ е казано, че по изпълнителнитѣ листове, прѣдъявени срѣщу чиновници, както е въ тоя случай, може да се одържа $\frac{1}{8}$. Можемъ ли ние съ такова рѣшение, както прѣдлага г. Такевъ, да вземемъ да унищожимъ закона? Азъ поддържамъ прѣдложението на комисията — да се остави безъ послѣдствие.

Н. Шивачевъ: Г-нъ Такевъ, който постоянно ни разправя какъ трѣбва да се поставяме споредъ конституцията, излиза сега и прѣдлага нѣща, въпрѣки изричното прѣдписане на специалния отдѣлъ отъ закона за гражданското сѣдопроизводство, дѣто е казано на такива неизправни длѣжници какво трѣбва да се одържа. Азъ се чуда на тази теория, която той ни проповѣдва. Може ли Народното Събрание сега, по поводъ на едно прошение, да измѣни закона за гражданското сѣдопроизводство? Вие знаете по какъвъ начинъ става това; вие знаете, г-да прѣдставители, реда, по който се внасятъ прѣдложения за измѣнението на единъ законъ. Ето защо азъ мисля, че Народното Събрание трѣбва да приеме рѣшението на комисията — да го остави безъ послѣдствие. Вънъ отъ другитѣ съображения, които се изказаха тукъ, безъ

да имамъ врѣме да влизамъ въ тѣзи подробности, за станалото злоупотрѣбление, особено ми се видѣ чудно какъ е възможно да се изгубятъ тия документи. Ако бѣха изгубени, тѣ можеха да се замѣстятъ. Но азъ вѣрвамъ, че паритѣ сѣ изгубени, и затова ще моля да се остави прошението безъ послѣдствие.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-да народни прѣдставители! Има записани четирма оратори. Понеже въпросътъ се доста разясни, азъ бихъ молилъ тия господа да се откажатъ. (Гласове: Отказватъ се.)

Полагамъ на гласуване. Има прѣдложение въ смисълъ, да се остави прошението безъ послѣдствие. Които сѣ за това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Вдигатъ отвсѣждѣ.) Народното Събрание приема.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: За идущето засѣдание да слѣдва стариятъ дневенъ редъ.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Стариятъ дневенъ редъ.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 7 ч. и 45 м. вечерята.)

Прѣседателъ: Д. Цанковъ.

Подпрѣседатели: { **А. Франгя.**
Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретаръ: Д. Филовъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Гълъбовъ.